МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Особливості оподаткування електроенергії при здійсненні ЗЕД

вищої освіти
бакалаврського) рівня
ММБ-19-1 групи,
ності 073 «Менеджмент»
рограма «Менеджмент митної

підпис — Копотька Івана Олександровича

керівник

підпис — Микитенко Тетяна Владиславівна, к.е.н., доцент

світньої програми

підпис — Микитенко Тетяна Владиславівна, к.е.н., доцент

до захисту за рішенням кафедри митної справи та товарознавства
від « 17 » травня 2023 № 14

кафедри

підпис — Гребельник Олександр Петрович, д.е.н., професор

Ірпінь 2023

Реєстрація № 8 13.06.2023
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис, прізвище, ініціали)

Результат захисту 5 (п'ять) 14.06.2023
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: (підпис) І.В. Олійник (ініціали, прізвище)

Члени комісії: (підпис) О.П. Требельська (ініціали, прізвище)

(підпис) О.В. Шевчик (ініціали, прізвище)

(підпис) Т.В. Олійник (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
	від 0 до 10			
ний матеріал	від 0 до 5			
теоретичного та го матеріалу, вміння ти на запитання	від 0 до 25			
ція (участь у конференціях)	від 0 до 10			
БАЛІВ	**від 0 до 50**			
А КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	65		

ЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

ка за 100-ою шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
65	D	задовільно	14.06.2022	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
митної справи та товарознавства
_____О.П. Гребельник
«07» 03 202_3

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти

Копотька Івана Олександровича

Тема кваліфікаційної роботи

Особливості оподаткування електроенергії при здійсненні ЗЕД

Затверджена наказом ректора від «07» 10 2022 № 4

Строк здачі закінченої роботи 12 травня 2023 р.

Мета роботи - є обґрунтування теоретичних засад та розробка ктичного інструментарію для оподаткування електроенергії при йсненні ЗЕД під час їх переміщення через митний кордон України

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають під час тне оподаткування електроенергії при здійсненні ЗЕД.

Предметом дослідження є митне оподаткування електроенергії при йсненні ЗЕД.

Орієнтовна база дослідження діяльність ДМСУ - Енергетична митниця МС

4. Вихідні дані до роботи митна статистика ДМСУ, Енергетичної тниці ДМС навчальна та наукова література за темою дослідження

5. Перелік графічного матеріалу, таблиці, рисунки, графіки

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи митного оподаткування електроенергії при здійсненні ЗЕД
Сутність митного оподаткування в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності України
Вплив електроенергетики на активізацію зовнішньоекономічної діяльності України
РОЗДІЛ 2. Митні формальності при переміщенні електроенергії через
митний кордон України
2.1. Характеристика діяльності Енергетичної митниці ДМС
2.2 Митний контроль та митне оформлення електроенергії
2.3. Справляння митних платежів при переміщенні електроенергії через митний кордон
РОЗДІЛ 3. Удосконалення митного оподаткування при переміщенні електроенергії через митний кордон
3.1. Шляхи гармонізації митного оподаткування продуктів енергії та електроенергії
ВИСНОВКИ
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДОДАТКИ

7. Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роб	
		За планом	Факти
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	01.09.2022	01.09.2
2	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	02.10.2022	02.10.2
3	Видача завдання науковим керівником	10.10.2022	10.10.2
4	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	10.02.2023	10.02.2
5	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	10.03.2023	10.03.2
6	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	10.04.2023	10.04.2
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	10.05.2023	10.05.2
8	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	12.05.2023	12.05.2
9	Попередній захист роботи	04.05.2022	04.05.2
10	Отримання відгуку керівника роботи	07.06.2023	07.06.2
11	Отримання зовнішньої рецензії	08.06.2023	08.06.2
12	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	09.06.2023	09.06.2
13	Захист роботи	14.06-15.06. 2023	14.06-15 2023

8. Дата видачі завдання «___10___» __жовтня 2022 року 2023

9. Керівник кваліфікаційної роботи _____ (підпис) Микитенко Т.В.

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) Микитенко Т.В.

11. Завдання до виконання отримав здобувач _____ (підпис) Копотько І.

Відгук керівника кваліфікаційної роботи

Митне оподаткування є одним з інструментів регулювання зовнішньо-торговельної, митної політики держави, митні платежі становлять основу економічних методів регулювання митної, податкової та зовнішньоекономічної діяльності держави.

Об'єктом дослідження здобувач обрав митне оподаткування електроенергії, інфраструктура якої в умовах військового стану зазнала суттєвих руйнувань. Тому потребує розробки рекомендацій та пропозицій.

Копотько І. чітко окреслив мету і завдання дослідження, що стосується особливості оподаткування електроенергії при здійсненні ЗЕД. Дослідив зовнішньоекономічні операції з експорту та імпорту електроенергії, її декларування та митне оформлення та нарахування митних платежів при переміщенні електроенергії через митний кордон. Окреме питання роботи розкриває удосконалення митного оподаткування при переміщенні електроенергії через митний кордон.

Висновки, зроблені автором, цілком відображають зміст дослідження, є чіткими, логічно послідовними і обґрунтованими.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ 06.06.2023 Т.Микитенко

(підпис) (дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти

Копотька Івана Олександровича

(прізвище, ініціали)

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «17» 05 2023 № 14 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ О.Гребельник

(Підпис)

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти групи ММБ-19-1 ОПП «Менеджмент митної справи»
Копотька Івана Олександровича
на тему:
«Особливості оподаткування електроенергії при здійсненні ЗЕД»

Кваліфікаційна робота, яку подано на рецензію, виконана у повному обсязі у встановлений термін.

Робота складається з наступних розділів: вступ, основна частина з трьох розділі, висновки, додатки. Загальний обсяг роботи 49 сторінок друкованого тексту.

Актуальність розробки викликана потребою пошуку джерел наповнення бюджету митними платежами від здійснення зовнішньоекономічної діяльності з експортом та імпортом електроенергії для створення митної та енергетичної безпеки.

Автором роботи чітко окреслено мету і завдання дослідження, що стосується особливості оподаткування електроенергії при здійсненні ЗЕД. Висновки, зроблені автором, цілком відображають зміст дослідження, є чіткими, логічно послідовними і обґрунтованими.

В кваліфікаційній роботі розкрито теоретичні основи митного оподаткування електроенергії при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, а саме сутність митного оподаткування в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності в Україні, вплив митного оподаткування електроенергетики на активізацію зовнішньоекономічної діяльності України. Другий розділ роботи висвітлює митні формальності при переміщенні електроенергії через митний кордон України, зокрема, декларування та митне оформлення товарів, що переміщуються лініями електропередачі через митний кордон та нарахування митних платежів при переміщенні електроенергії через митний кордон. Третій розділ роботи розкриває удосконалення митного оподаткування при переміщенні електроенергії через митний кордон.

Тема роботи повністю розкрита, поставлена мета досягнута, вирішені поставлені завдання. Зміст кваліфікаційної роботи вказує на гарну обізнаність студента з даної проблеми. Простежується ретельна робота автора по кожному розділу роботи. Отримані результати мають теоретичне і практичне значення для практики роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Кваліфікаційна робота виконана у відповідності з завданням із дотриманням всіх вимог.

Дослідження є оригінальним, завершеним, відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого типу, а її автор – Копотько І.О., при умові успішного захисту, заслуговує на позитивну оцінку та присвоєння кваліфікації «бакалавра» з менеджменту митної справи.

Рецензент Андрій Тамченко, директор ТОВ «АКС-ЛТД»

ННІ економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Копотько Іван Олександрович

Курс/група _____ММБ-19-1_____

Тема кваліфікаційної роботи

Особливості оподаткування електроенергії при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності

П. І. Б. наукового керівника

Микитенко Тетяна Владиславівна

Дата захисту: 14.06.2023

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 100,00%. Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 0,00%, цитат 3,47%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі М. Іщук

ЗМІСТ

ВСТУП 6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність митного оподаткування в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності в Україні 9

1.2. Вплив митного оподаткування електроенергетики на активізацію зовнішньоекономічної діяльності України 14

РОЗДІЛ 2. МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

2.1. Декларування та митне оформлення товарів, що переміщуються лініями електропередачі через митний кордон 19

2.2 Нарахування митних платежів при переміщенні електроенергії через митний кордон 28

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН

3.1. Шляхи гармонізації митного оподаткування електроенергії 36

ВИСНОВКИ 47

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 51

ДОДАТКИ 54

АНОТАЦІЯ

Копотько Іван Олександрович

Особливості оподаткування електроенергії при здійсненні ЗЕД

Метою кваліфікаційної роботи є розкриття особливостей оподаткування електроенергії при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, визначенні проблем та напрямків удосконалення митного оподаткування електроенергії для створення сприятливих умов подальшого динамічного розвитку енергетичної сфери підвищення енергетичної стабільності.

Завданнями роботи є розкрити сутність митного оподаткування в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності в Україні; вплив митного оподаткування електроенергетики на активізацію зовнішньоекономічної діяльності України; виконання митних формальностей при переміщенні електроенергії через митний кордон; розкриття митного контролю та митне оформлення електроенергії; справляння митних платежів; окреслення шляхів гармонізації митного оподаткування електроенергії.

Ключові слова: митні формальності, митний контроль, оподаткування, електроенергія, зовнішньоекономічна діяльність.

ANNOTATION

Kopotko Ivan Alexandrovich

Features of taxation of electricity in the implementation of foreign economic activity

The purpose of the qualification work is to reveal the features of the taxation of electricity in the implementation of foreign economic activity, identify problems and directions for improving the customs taxation of electricity to create favorable conditions for further dynamic development of the energy sector to increase energy stability.

The objectives of the work are to reveal the essence of customs taxation in the regulation of foreign economic activity in Ukraine; the impact of customs taxation of the electric power industry on the activation of Ukraine's foreign economic activity; fulfillment of customs formalities when moving electricity across the customs border; disclosure of customs control and customs clearance of electricity; collection of customs payments; determination of ways to harmonize the customs taxation of electricity.

Key words: customs formalities, customs control, taxation, electricity, foreign economic activity.

ВСТУП

Забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України в довгостроковій перспективі, передбачається шляхом забезпеченням доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії. На жаль, цього практично неможливо досягти в умовах російської військової агресії проти Україні, що триває з 24 лютого 2022 року і супровод-жується руйнуванням критичної енергетичної інфраструктури. Внаслідок ворожих бомбардувань системи життєзабезпечення усіх регіонів країни зазнають катастрофічних руйнувань, війною завдано колосальних збитків енергетичній сфері, які постійно зростають. В районах ведення активних бойових дій енергетична інфраструктура практично знищена, тисячі підприємств критичної енергетичної інфраструктури втрачають активи, а через відсутність електро-енергії страждають мільйони українців. З 11 жовтня 2022 року урядом запроваджено відмову від експорту електроенергії, задля стабілізації власної енергосистеми та перейти до імпорту. Для світу ключовими побічними ефектами війни стали зростання цін на електроенергію; підвищена невизначеність і фінансовий стрес, що перешкоджає інвестиціям у бізнес після пандемії. Тому обрана тема кваліфікаційної роботи є актуальною та теоретично і практично значущою.

Проблеми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в сфері електроенергетики досліджувалися видатними вченими, зокрема, Б. Слупським, В. Стофт, І. Франчук та ін. Питання митного регулювання переміщення енергоносіїв досліджувалося в наукових працях В. М. Бойка, В. М. Науменка, Ф. Л. Жоріна, С. А. Терещенка, О. Т. Зими та інших. Однак, митне оподаткування переміщення електроенергії через митний кордон України лініями електропередачі, аналіз митної діяльності, пов’язаної з цим, так і залишились поза увагою науковців і практиків. Чимало питань стосовно обґрунтування напрямів удосконалення державної енергетичної політики з

метою забезпечення енергетичних потреб країни в умовах воєнного стану в Україні залишаються недостатньо дослідженими.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у розкритті особливостей оподаткування електроенергії при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, визначенні проблем та напрямків удосконалення митного оподаткування електроенергії для створення сприятливих умов подальшого динамічного розвитку енергетичної сфери підвищення енергетичної стабільності.

Завдання кваліфікаційної роботи націлені на досягнення мети:

розкрити сутність митного оподаткування в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності в Україні;

дослідити вплив митного оподаткування електроенергетики на активізацію зовнішньоекономічної діяльності України;

висвітлити виконання митних формальностей при переміщенні електроенергії через митний кордон;

розкрити митний контроль та митне оформлення електроенергії;

дослідити справляння митних платежів при переміщенні електроенергії через митний кордон;

охарактеризувати шляхи гармонізації митного оподаткування електроенергії.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час переміщення через митний кордон України електроенергії лініями електропередачі.

Предметом дослідження є особливості переміщення через митний кордон України електроенергії.

Базою дослідження у кваліфікаційній роботі обрано діяльність Державної митної служби України в частині оподаткування електроенергії.

Методи дослідження. Достовірність результатів дослідження забезпечено шляхом використання сукупності загальнонаукових і спеціально-економічних методів: аналіз, синтез, моделювання, порівняння.

Інформаційною базою дослідження у кваліфікаційній роботі є: наукові джерела (монографії, статті за обраною тематикою, матеріали конференцій); дані Державної митної служби України; нормативні акти з митного регулювання.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи містить у собі результати дослідження та пропозиції щодо удосконалення митного оподаткування електроенергії з урахуванням досвіду країн Європейського Союз.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи відбулась шляхом участі у студентському науково-практичному круглому столі «Розвиток митної справи України: захист національних інтересів та сприяння реформам» (ДПУ, м. Ірпінь, 25 травня 2023 р. та написанні тез доповіді «Стан зовнішньоекономічної діяльності у сфері електроенергетики України».

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність митного оподаткування в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності в Україні

В умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів митне оподаткування є одним з основних фінансових інструментів регулювання розвитку та реалізації митної політики. Від реалізації пріоритетів розвитку митної політики залежить добробут національної економіки, залучення іноземних інвестицій. За законодавством України через митний кордон України дозволено переміщувати будь-які товари, крім тих, що визначені законодавством як заборонені. Усі операції переміщення товарів через митний кордон України підлягають митному контролю та митному оформленню. Процедури та операції митного контролю та митного оформлення мають уніфікований (загальний) характер. За своєю суттю та змістом ці операції не відрізняються за країнами і не залежать від країни експорту чи країни імпорту. Митне оподаткування є одним з інструментів регулювання зовнішньо-торговельної, митної політики держави, митні платежі становлять основу економічних методів регулювання митної, податкової та зовнішньоекономічної діяльності держави.

Дослідження процесу митного оподаткування та його елементів набуває актуального значення. Це митне та податкове законодавство, оскільки митне оподаткування ґрунтується на загальних принципах і засадах податкової політики. Порушення законодавства під час нарахування суб’єктами ЗЕД митних платежів набуває циклічного характеру. Реформування митного законодавства шляхом оновлення Митного кодексу з лояльнішими вимогами до суб’єктів ЗЕД не забезпечує припинення митних порушень. Відтак, митна справа має постійно вдосконалюватися як з наукового боку, так і з практичного. Важливого значення набуває постійне спостереження за економічною ситуацією в країні, дослідження структури експортно-імпортних операцій, вивчення особливостей митної справи в країнах – членах ЄС.

Слід пам’ятати, що призначення митного оподаткування – це не тільки реалізація захисної функції митної діяльності шляхом збереження ринкових позицій національного товаровиробника, запобігання контрабанді та порушенням митних правил, а й реалізація фіскальної функції митних платежів – наповнення державного бюджету. Структура митних платежів у наповненні державного бюджету досить вагома (рис.1.1).

Таблиця 1.1

Структура митних платежів України у 2017-2022 роках, млн. дол. США

Рік	Надходження платежів від імпорту, млн. дол США	Мито, млн. дол. США	Акцизний податок, млн. дол. США	ПДВ, млн. дол. США
2017	12033	897	1738	9398
2018	13674	973	1915	10787
2019	14551	1160	2199	11192
2020	13459	1109	2205	10144
2021	17945	1349	2657	13938
2022	2852	203	334	2314

Джерело [4]

Одна з причин постійних порушень під час сплати податкових зобов’язань суб’єктами ЗЕД – високі ставки податків, які відбивають бажання платників бути чесними перед державою. Для того, щоб забезпечити безперебійні надходження до державного бюджету, слід вивчати аспекти митного оподаткування, зокрема порядок і принципи його здійснення. Слід зазначити, що митне оподаткування – це частина загальнодержавної системи оподаткування, невід’ємна складова зовнішньоторговельної, фіскальної та регуляторної політики будь-якої країни світу. На нашу думку, зміст митного оподаткування становлять митно-тарифні відносини, які виникають на етапі митного оформлення між митними декларантами – суб’єктами ЗЕД і державою та стосуються справляння митних платежів з товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон.

Сутність та зміст митного оподаткування найкраще проявляється при дослідженні функцій митних платежів, які є похідними від функцій податків, тому несуть те саме навантаження та зміст у їх розумінні. До основних функцій, які є спільними належать: фіскальна функція; розподільча функція; регулююча функція; контрольна функція. За рахунок митного оподаткування відбувається наповнення Державного бюджету України. Платежі та збори в рамках митного оподаткування є непрямими податками, які виконують фіскальну функцію. Обсяг надходження до Державного бюджету України від митних платежів та зборів залежить від правильності їх нарахування, що здійснюється митними органами. Зокрема в п.27 ст.4. Митного кодексу України встановлено, що митні платежі включають мито, акцизний податок та податок на додану вартість. «Мито - це вид непрямого оподаткування, яке пов'язане із зовнішньоекономічною діяльністю, тобто це є податок з переміщення товарів при експорті, імпорті, транзиті» [1]. Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) - це «непрямий податок на високорентабельні та монопольні товари, що включається у ціну продукції (алкогольні напої, тютюн, легкові автомобілі, нафтопродукти та електроенергію), зазвичай приносить значні прибутки від продажу. Також завдяки акцизу «держава може контролювати виробництво і реалізацію підакцизних товарів, збільшуючи чи зменшуючи ставку податку на них, і цим самим впливати на попит і пропозицію, яка виникає на ринку» [2].

Податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (далі – ПДВ) – «непрямий податок, що належить до категорії універсальних акцизів, тобто характеризується широкою базою та єдиною ставкою оподаткування. ПДВ є основним бюджетоутворюючим податком. На сучасному етапі його частка в структурі податкових надходжень Державного бюджету Україну складає 49,1%. В таблиці 1.1 наведено надходження митних платежів до Державного бюджету України у 2019-2022 роках.

Аналіз таблиці 1.1 засвідчує, зменшення питомої ваги митних платежів у доходній частині державного бюджету, за період дослідження – на 47,9%.

Зокрема, питома вага митних платежів у Державному бюджеті змінювалась з 32,3% (у 2019 році), до 28,5% (у 2020 році) та 16,8% (у 2022 році).

Таблиця 1.1

Надходження митних платежів до Державного бюджету України у 2019-2022 роках, млн.грн

Найменування показника	2019	2020	2021	2022	Відхилення 2022 від 2019, +,-
Всього доходів до державного бюджету без урахування між бюджетних трансфертів	989 619,9	1065368,9	1 284 320	1787395,6	797 775,6
Митні платежі	319 849, 4	304 574,0	301 233	300 800,0	19 049,4
Акцизний податок з ввезеної на територію України електроенергії	53 460,8	57 846,8	79 592,8	41 653,8	-11 807,0
ПДВ із імпортованих на територію України підакцизних товарів	289 760,4	274 113,5	380 714,4	253 053,0	-48 514,4
Питома вага митних платежів у Державному бюджеті, %	32,3	28,5	23,5	16,8	-15,5
Податкове навантаження	0,26	0,27	0,26	0,25	-0,01
Надходження від імпорту, млрд.грн	370	360	99,86	80,53	-289,5

Джерело: складено автором за даними [3, 4]

Питома вага акцизу у доходах Державного бюджету України зазнала зменшення. Зокрема, протягом 2019-2022 років питома вага акцизного податку становила 13,85% у 2019 році; 14,4% у 2020 році; 14% у 2021 році, 2,33 відсотки. Податкове навантаження на товари майже не зазнало змін, а надходження від імпорту зменшились на 78,23% протягом 2019-2022 років.

Одним із джерел поповнення бюджету за рахунок митних платежів є виявлення порушень митних правил при переміщенні товарів через митний кордон України. Прикладами таких порушень є кілька способів:

переміщення товарів поза пунктами пропуску митного кордону України;

приховування підакцизних товарів; порушення режиму зони митного контролю;

недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення;

підроблення марок акцизного податку (в основному це стосується тютюнових виробів і алкогольних напоїв);

здійснення «псевдоекспорту» підакцизних товарів, вироблених в Україні (з метою несплати податку та їх «тіньової» реалізації).

Тому завданнями митних органів є не тільки оформлення, розрахунок та стягнення митних платежів, а ще і контроль за переміщенням товарів, повнотою та своєчасністю стягнення митних платежів.

Основне призначення митного оподаткування полягає у забезпеченні вирішення двоєдиного завдання. З одного боку, потрібно встановити оптимальний розмір митних податків, які не стримуватимуть, а стимулюватимуть розвиток торговельних відносин, а з іншого боку потрібно забезпечити такий розмір надходжень від митних платежів, який наповнить Державний бюджет. Тому потреба в митних платежах визначається з урахуванням пріоритетів розвитку митної політики держави та вирішенням соціально-економічних завдань, які постають перед нею.

Для реалізації пріоритетів розвитку митної політики, необхідно здійснювати комплекс стимулюючих заходів, які передбачають: зниження податкового тиску; стимулювання зовнішньоторговельної діяльності; зменшення масштабів ухилення від сплати митних платежів; - цифровізація процесу адміністрування податків; діджиталізація митних процедур: оформлення, супровід тощо.

Отже, держава через систему реалізації пріоритетів розвитку митної політики може впливати на ефективність і стабільність економічно-соціального розвитку. Адже забезпечення ефективного та цільового надходження та використання

коштів отриманих від митного оподаткування забезпечить зростання добробуту населення.

1.2. Вплив митного оподаткування електроенергетики на активізацію зовнішньоекономічної діяльності України

Зміна політичної ситуації у світі, викликана агресивним вторгненням росії в Україну, актуалізувала роль зовнішньоекономічної діяльності в сфері електро-енергетики. Значна шкода українській енергетичній системі нанесена окупантами, що займаються свідомо її руйнацією шляхом ракетних та гарматних обстрілів. За офіційними даними, «знищено половину всієї енергосистеми країни, а збитки від обстрілів складають мільярди доларів» [5]. Повне ж відновлення енергосистеми може затягнутися на роки. Відтак виникає потреба імпорту електроенергії. Крім того, на сучасному етапі свого розвитку людство стикнулось із проблемами нераціонального використання енергії, її економії, невідповідності між власним забезпеченням та потребою у них. Експорт НАЕК «Енергоатом» атомної енергії у 2020 році став початком формування міжнародної торгівлі електроенергією України, незважаючи на невдалу спробу у 2004-2005 роках. Причин для створення нового ринку було декілька. Основна полягала в недостатньому внутрішньому споживанні задля завантаження вітчизняної енергосистеми. Іншим спонукальним фактором стало оновлене законодавство, що змінило підхід до регулювання ринку електричної енергії [6]. Важливим чинником розвитку міжнародної торгівлі українською електроенергією, як відзначає Українська енергетична біржа, стала синхронізація вітчизняної та європейської енергосистем в березні 2022 року. Долучення до ENTSO-E , хоча й в аварійному режимі, через прискорення процесу об’єднання, «дозволить підвищити стійкість внутрішньої енергосистеми та дає підґрунтя для покращення міжнародної торгівлі електроенергією, адже українська енергія цілком конкурентоспроможна» [7].

Закон України «Про електроенергетику» містить визначення енергії, якою є електрична чи теплова енергія, що виробляється на об’єктах електроенергетики та є товарною продукцією, призначеною для купівлі-продажу [8]. Розуміння електричної енергії як товару закріплено й у постанові Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України «Про затвердження Про затвердження Правил роздрібного ринку електричної енергії: електрична енергія (активна) - це енергоносій, який виступає на ринку як товар, що відрізняється від інших товарів особливими спожитими якостями та фізико-технічними характеристиками (одночасність виробництва та споживання, неможливість складування, повернення, переадресування), які визначають необхідність регулю-вання та регламентації використання цього товару» [9].

На думку О. Т. Зими, електроенергія як товар має своєрідну специфіку, адже не відповідає трьом з чотирьох ознак товарів: не є річчю, не є стабільною та не є рухомою. Проте, відповідно до положень Митного Кодексу України, електроенергія є товаром. Це пов’язано з важливістю здійснення торгівлі електричним струмом для України, а також існуванням спеціальної системи транспортування та обліку електричної енергії в державі [10, с. 17]. З наведеного визначення, можна дійти висновку про те, що в силу особливих фізико-технічних характеристик електроенергія як особливий різновид товару не підлягає складуванню, а отже, не може бути об’єктом тимчасового зберігання під митним контролем.

За кодом УКТЗЕД електроенергія вказується 2716. Водночас не можна розглядати переносні носії електроенергії (акумулятори, первині елементи інші елементи живлення), що можуть бути об’єктами тимчасового зберігання під митним контролем, у якості електроенергії, адже переносні носії енергії класифікуються як окремі товари за УКТЗЕД (код УКТЗЕД електроенергії - 2716 00 00 00, коди переносних носіїв електроенергії - 8506 (первинні елементи та первинні батареї), 8507 (акумулятори електричні)) [9].

В торгівлі електроенергією в України спостерігається позитивне сальдо (табл. 1.1). Як в 2021 році, так і в 2022 році найбільшим постачальником

лишилась білорусь, однак частка її імпорту зросла з 51,39% до 75,17% відповідно. В свою чергу найбільшими споживачами за 2022 рік лишились Польща та Румунія, однак обсяги експорту електроенергії за період з 01.01.2022 р. по 30.09.2022 р дещо диверсифікувались, і на решту країн зросла частка в споживанні. Варто також відзначити, що за 9 місяців 2022 року експорт електроенергії України, в порівнянні з 2021 роком, вже зріс більш ніж в півтора рази, що вказує на позитивні тенденції в вітчизняній торгівлі електроенергією на міжнародних ринках.

Таблиця 1.2

Зовнішня торгівля України електроенергією у 2021-2022 рр.(тис. дол. США)

Імпорт			Експорт		
Країна	Вартість	Питома вага, %	Країна	Вартість	Питома вага, %
2021					
білорусь	44885	51.39	Угорщина	95580	37.20
Словаччина	29638	33.93	Польща	64885	25.25
росія	6252	7.16	Румунія	61009	23.74
Решта країн	6570	7.52	Решта країн	35467	13.80
Всього	87345	100	Всього	256941	100
2022 (за період з 01.01.2022 р. по 30.09.2022 р.)					
білорусь	100414	75,17	Польща	130430	30,40
Бельгія	22080	16,53	Словаччина	101432	23,64
Молдова	8508	6,37	Румунія	87521	20,40
Решта країн	2575	1,93	Решта країн	109732	25,57
Всього	133577	100	Всього	429115	100

Джерело [11]

Якщо розглядати світових лідерів на міжнародному ринку електричної енергії то серед експортерів виділяються Німеччина, Франція, Швейцарія, які також входять до п’ятірки найбільших імпортерів, та Іспанія з Бельгією (табл. 1.2) [12]. В 2021 році як в експорті, так і в імпорті спостерігався різкий зріст показників торгівлі, в порівнянні з 2020 роком. Також п’ятірка найбільших експортерів електроенергії займає більше 40% частки світового експорту. Загалом розглядаючи міжнародну торгівлю електроенергією в період з 2018 по

2021 роки варто відзначити тенденції до спаду в показниках експорту та імпорту до 2020 року, що показує певні закономірності та особливості ринку.

Обстріли української енергосистеми 10 жовтня 2022 року вплинули на можливість України продовжувати експорт електроенергії закордон. Призупинення було пов'язане з необхідністю стабілізувати вітчизняну енергосистему. Однак, припинення експорту має вплив не тільки на український ринок, але й на європейський [6]. Враховуючи 15 місце росії серед світових країн-експортерів електричної енергії у 2021 році, Україна в 2022 році своїм експортом допомагала Європі переходити на інші ринки споживання.

Таблиця 1.3

Найбільші експортери та імпортери електроенергії у світі (тис. дол. США)

Країна	2018	2019	2020	2021	Частка в світі
Експортери					
Німеччина	3766274	3779094	3315122	8120535	13,16
Франція	4203744	3000795	2154501	7210756	11,69
Швейцарія	2116593	1817762	1557139	3659878	5,93
Іспанія	797369	856987	727372	3109548	5,04
Бельгія	251519	410379	465312	2768419	4,49
Імпортери					
Італія	3094352	2335474	1795305	6408587	9,90
Німеччина	1572334	2023963	2318430	5564260	8,59
Франція	886858	776376	842375	3993028	6,17
Великобританія	1748562	1353919	943572	3960078	6,11
Швейцарія	1858117	1389405	1249357	3648207	5,63

Джерело [12]

Проте, навіть в умовах широкомасштабної війни, енергосистема України надійно забезпечує енергетичний баланс та працює у синхронному режимі з ENTSO-E із початку російського вторгнення. Частота в мережі стабільна — 50 Гц. З 30 березня 2022 року відновився експорт електроенергії до Польщі. Компанія ДТЕК здійснює експорт 190 МВт до Польщі рівним графіком. Ціновий індекс базового навантаження за розрахунками Української енергетичної біржі на РДД у квітні 2022р. склала 1734 грн/МВт-год. В квітні 2022р. ціна електричної енергії базового навантаження становила 70 євро/МВт-год, тоді як у Польщі була 130 євро/МВт-год, у Словаччині та Угорщині — 227 євро/МВт-год [19]. Така, різниця в цінах свідчить, що попри синхронізацію ОЕС України із

ENTSO-E залишається невирішеною проблема ринкової відповідності. Однак, експорт електроенергії дозволяє частково компанії ДТЕК покривати збитки від кризи розрахунків на внутрішньому ринку й продовжувати свою виробничу діяльність.

Таким чином, російська агресія спричинила падіння споживання електроенергії з початку квітні 2022р. на 31% порівняно з тим самим періодом 2021р., а рівень розрахунків не перевищує 50%. Ці фактори створюють прогнозований щомісячний дефіцит коштів для генеруючих компаній обсягом до 10 млрд. грн., що вкрай ускладнить підготовку для опалювального сезону [19]. Середній рівень споживання електроенергії з початку квітня 2022 року становив 11 ГВт порівняно із 16 ГВт за відповідний період 2021р.

Поточні значення індикатора споживання електроенергії на особу (МВт*год/рік на 1 ос.) в Україні станом на 2019 р. становлять 3,1 МВт*год/рік на 1 особу. Цільові значення індикаторів обрані з урахуванням значень енергоспоживання країн з подібними природно-географічними та економічно-технологічними параметрами розвитку та відповідають середині оптимального діапазону 7,25 МВт*год/рік на 1 особу. (додаток А).

На жаль, за реалістичним сценарієм Україні до 2030 р. не вдасться наблизитися до оптимального діапазону цього показника. За оптимістичним сценарієм Україна в 2028 р. може перетнути нижню межу оптимального діапазону та наздогнати Польщу. І лише за сценарієм збалансованого сталого розвитку Україна може в 2030 р. досягти сучасного рівня споживання електрики у Німеччині та Франції.

Отже, вихід України на міжнародний ринок торгівлі електроенергією, враховуючи перспективні потужності країни, міг дати поштовх до нових досягнень в вітчизняній торгівлі, посприяти формуванню нового ринку, адже на ньому українська електроенергія була б цілком конкурентоспроможною. Враховуючи необхідність переходу Європи на нові джерела енергоресурсів, Україна могла б зайняти важливе місце на міжнародному ринку електричної енергії.

РОЗДІЛ 2

МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

2.1. Декларування та митне оформлення товарів, що переміщуються лініями електропередачі через митний кордон

Транспортні перевезення займають ключове місце в економіці держави, оскільки за допомогою різних видів транспорту переміщуються всі товарні потоки. Електроенергія переміщається через митний кордон України лініями електропередач (ЛЕП).

Для здійснення митного контролю та митного оформлення енергоенергії та інших енергоносіїв, що переміщуються через державний кордон України, 20 грудня 1996 року утворено Центральну спеціалізовану митницю, яку в 1998 році реорганізовано в Центральну енергетичну митницю, та з часом перейменовано в Енергетичну регіональну митницю, і, згодом, відроджено в 2014 році в Енергетичну митницю Державної фіскальної служби України. Значні зміни в правовому статусі, розширенні податкових функцій Енергетичної митниці були внесені послідуючими наказами ДМСУ.

Енергетична митниця є митним органом, який у зоні своєї діяльності безпосередньо здійснює митну справу, забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи, а також реалізацію делегованих повноважень Державної митної служби України як її відокремлений підрозділ [30]. Зоною діяльності Митниці є вся митна територія України.

Основними завданнями Енергетичної митниці є:

забезпечення в межах повноважень реалізації державної митної політики та державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил;

здійснення в межах повноважень контролю за порядком та умовами переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної

статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, організація та забезпечення здійснення інших заходів, спрямованих на реалізацію державної митної політики, що становлять митну справу [30].

Організація митних процедур при переміщенні товарів і транспортних засобів комерційного призначення являє собою послідовність дій, яку можна змоделювати наступним чином: «Вантажовідправник → Митниця відправлення → Митниця призначення → Вантажоотримувач». Схематично організація транспортування товарів різними видами транспорту проілюстрована на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Переміщення електроенергії через митний кордон

В сучасних умовах високого розвитку інформаційних технологій і телекомунікацій процес контролю за переміщенням вантажів дозволяє мінімізувати практично всі перепони на шляху руху товаропотоків і пришвидшити оформлення експортно-імпортних операцій. Декларування в електронній формі – це перший та один з найважливіших етапів використання інформаційних технологій у митній сфері. Завдяки електронному декларуванню учасник ЗЕД отримує можливість надіслати митну декларацію та інші документи до митного органу з будь-якого електронного пристрою, що має доступ до мережі Інтернет. Діалог з інспектором митної служби відбувається у режимі реального часу. Достовірність та безпека інформації, що передається, забезпечуються

наявністю електрон-ного підпису та захищеного каналу зв'язку. Електронний архів містить документи, які супроводжують декларацію.

Послідовність дій та заходів, що здійснюють посадові особи митниць, зазвичай регламентується технологічними схемами митного контролю. Ними також визначаються заходи, що здійснюються прикордонною службою та іншими контролюючими органами або у пункті пропуску через кордон, або у зоні діяльності митниці.

Митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України лініями електропередачі, здійснюється митним органом, уповноваженим на здійснення митних формальностей на лініях електропередачі [13]. Переміщення товарів через митний кордон України лініями електропередачі здійснюється на підставі оформленої періодичної митної декларації. Оформлення періодичної митної декларації при переміщенні товарів через митний кордон України лініями електропередачі здійснюється відповідно до обраного митного режиму. Однак, технологічне переміщення електроенергії через митний кордон України між енергосистемами країн (або їх частинами) декларуванню шляхом подання митної декларації та випуску у митний режим не підлягає.

Основні особливості митного оформлення електроенергії на Енергетичній митниці ДМС України:

відсутність вимоги фактичного пред’явлення продукції митним представникам;

відсутність ідентифікації товарів, що переміщуються лініями електропередачі;

особливості технологій транспортування відповідно до технічних регламентів на продукт і державними стандартами: допускається змішування товарів і зміна їх кількісних і якісних характеристик;

необхідність дотримання чітко регламентованих термінів митного оформлення енергоносіїв та внесення відповідних митних платежів;

необхідність оформлення періодичної (тимчасової) митної декларації для початку переміщення енергоносіїв через кордон;

чітке дотримання терміну дії отриманого тимчасової декларації;

оформлення митної декларації після закінчення регламентованого терміну переміщення енергоносіїв (у відповідному митному режимі) і, у випадках, передбачених законодавчими нормами України, внесення митних платежів.

Енергетична митниця проводить митне оформлення товарів, коди яких перераховані в наказі Мінфіну від 20.04.2015 № 448 «Про затвердження Переліку товарів, митне оформлення яких здійснюється Енергетичною митницею Державної митної служби України» [31].

Митне оформлення електроенергії розглядається, як окрема категорія, адже для неї відсутні складські приміщення в загальноприйнятому сенсі. Незважаючи на те, що електроенергію підмінити неможливо, фахівці проводять митне оформлення на Енергетичній митниці, здійснюючи контроль кількості і якості продукту. Для цього енергетична митниця вивчає супровідну документацію, показання приладів, проводить контрольні заміри.

Технологічне переміщення електроенергії визначається як різниця між сумарним обсягом електроенергії, яка переміщується через митний кордон України усіма міждержавними лініями електропередачі, що з'єднують енергосистему України (або її частину) з енергосистемами країн (або їх частинами), та обсягом електроенергії, яка переміщується через митний кордон України за зовнішньоекономічними договорами (контрактами).

Таблиця 2.1

Динаміка розвитку зовнішньоторговельних операцій з електроенергією (УКТЗЕД 2716) в Україні 2017–2022 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Зовнішньоторговельний обіг у млн. дол. США	237,7	333,3	500,5	412,4	344,3	223,9
Експорт, млн. доларів США	235,5	331,9	379,0	280,8	256,9	139,5
Імпорт, млн. доларів США	2,12	1,4	121,4	131,6	87,4	84,5
Сальдо, млн. доларів США	233,4	330,5	257,6	149,2	169,6	55,0
Коефіцієнт покриття імпорту експортом	0,009	0,004	0,31	0,46	0,34	0,6

Складено за джерелом [4]

Таблиця 2.1 репрезентує зростання товарообігу електроенергії від 2017 до 2019 року та подальше зменшення з 2020 року, при цьому експорт демонструє стійке зменшення на 40,8% протягом періоду дослідження, імпорт електроенергії навпаки зріс у 38,8 разів. Що спонукало на зростання коефіцієнту покриття імпорту експортом на 65 відсотків.

Облік обсягів технологічного переміщення електроенергії через митний кордон України та контроль за її компенсацією у розрахунковий період здійснює Національна енергетична компанія "Укренерго". При переміщенні товарів через митний кордон України лініями електропередачі митному органу надаються документи:

«зовнішньоекономічний договір або інші документи, що підтверджують право володіння, користування та/або розпорядження електроенергією;

акт прийому-передачі електроенергії або довідка, що підтверджує її кількість;

комерційні та супровідні документи (за наявності їх у власника лінії електропередачі), а на момент митного оформлення – рахунок-фактуру;

найменування та адреса відправника електроенергії;

найменування та адреса отримувача товарів;

документи (дозволи, сертифікати), що підтверджують показники товару» [1]. При цьому як акт прийому-передачі електроенергії можуть використовуватися такі документи, оформлені за результатами її переміщення через митний кордон України (через межі вільної митної зони) у відповідному митному режимі за попередній календарний місяць:

акт прийому-передачі електроенергії, підписаний сторонами зовнішньо-економічного договору (контракту) і завірений перевізником;

акт прийому-передачі обсягів електроенергії, придбаної на оптовому ринку електричної енергії України у звітному періоді.

Для здійснення митного контролю та митного оформлення електроенергії, що переміщується через митний кордон України лініями електропередачі, державне підприємство «Національна енергетична компанія «Укренерго» та

служба енергопостачання залізниці щомісяця не пізніше 15 числа надає митному органу, уповноваженому на здійснення митних формальностей на лініях електропередачі, відомості (довідку) про обсяги електроенергії, фактично переміщеної через митний кордон України протягом попереднього календарного місяця (у тому числі обсяги технологічного переміщення електроенергії та обсяги електроенергії за зовнішньоекономічними договорами (контрактами) із зазначенням їх реквізитів), напрямок її переміщення (експорт, імпорт, транзит, вільна митна зона), назву міждержавних або місцевих (локальних) електричних мереж.

Таблиця 2.2

Оформлено митницями Держмитслужби електроенергії, що переміщує лініями електропередачі у 2020-2023

Показник	2020	2021	2022	2023 січень-лютий
Лініями електропередачі, ГВт*г	7 859,5	4 955,5	4818,3	302,9

Джерело [4]

За даними таблиці 2.2 протягом 2020-2022 років спостерігаємо зменшення електроенергії, що була передана через митний кордон України, що пов’язано з пандемією та військовою агресією росії. Протягом січня-лютого 2022- 2023 років таке зменшення відбулось на 81% (у січні –лютому 2022-1 612,9 ГВт*г), причинами стало руйнування критичної енергетичної інфраструктури.

За результатами кваліфікаційної роботи (правильності визначення УКТЗЕД) Енергетичною митницею донараховано митних платежів до державного бюджету у 2022 році в сумі 1,8 млн.грн або 0,9% [4].

Якщо державне підприємство «Національна енергетична компанія «Укренерго» забезпечує здійснення обліку обсягів електроенергії із застосуванням автоматизованих (дистанційних) систем обліку, дані відповідних систем можуть надаватись митному органу, уповноваженому на здійснення митних формальностей на ЛЕП, з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем. Товарообіг електроенергії у 2017-2022 рр. в Україні представлено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Товарообіг електроенергії у 2017-2022 рр. в Україні, тис.дол.

Країна	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Угорщина, млн. дол	237,6	189,5	258,1	170,7	99,9	40,2
Молдова, млн. дол	54,2	53,1	41,6	12,1	8,1	0,021
Польща, млн. дол	34,2	78,7	84,5	85,0	64,8	21,5
1	2	3	4	5	6	7
Румунія, млн. дол	5,7	1,6	14,8	55,1	63,2	29,1
Словаччина	5,3	8,4	42,4	69,6	56,8	49,8
російська федерація, млн. дол	2,03	1,3	15,4	6,5	6,2	0,3
Білорусь, млн. дол	0,064	0,06	43,1	13,5	45,0	82,7

Джерело [4]

Україна здійснює експортно-імпортні операції з електроенергією з семи країнами. Найбільші обсяги операцій спостерігаємо з Угорщиною: експорт електроенергії у 2019 році складав 231 млн. дол. (дод.Б), а в 2022 році зменшився до 40,2 млн. дол. (табл. 2.4). Починаючи з 2020 року відбувається нарощення імпорту електроенергії в Україну (див. дод. Б).

Таблиця 2.4

Експортно-імпортні операції з електроенергії у 2022 році

Країна	Товарообіг, USD	Експорт, USD	Імпорт, USD	Сальдо, USD
Білорусь	82 749 534,90	350	82 749 184,9	-82 748 834,90
Словаччина	49 841 641,06	48 968 260	873 381,06	48 094 878,94
Угорщина	40 293 195,16	40 292 000	1 195,16	40 290 804,84
Румунія	29 149 820,03	28 658 910	490 910,03	28 167 999,97
Польща	21 538 590,00	21 538 590	0,00	21 538 590,00
російська федерація	332 538,30	0	332 538,30	-332 538,30
Молдова	21 651,50	20 700	951,50	19 748,50

Джерело [4]

Найбільший рівень експорту електроенергії у 2019 році відбувався до Угорщини. Проте починаючи з 2020 року експорт суттєво знизився і у 2021 році в порівнянні з 2019 роком зниження відбулося на 66%,в порівнянні з 2020 роком на 23%. У 2021 році збільшення експорту електроенергії відбулося до Словаччини у порівнянні з 2020 роком на 213,7 млн. кВт·год. В період 2021 року до Словаччини відбувся найбільший експорт електроенергії за весь аналізований

період 2016-2021 роки. До Молдови збільшення експорту електроенергії у 2021 році в порівнянні з 2020 роком склало 10,3%. Проте в порівнянні з 2017 роком зниження на 85,8%.

Експорт електроенергії до Польщі в 2021 році в порівнянні з 2020 роком знизився на 38,2%, а в порівнянні з 2018 роком на 44,8%. Можна зробити висновок, що на 2021 рік спостерігається зниження експорту електроенергії до країн Європи, не зважаючи на збільшення видобутку генерації (рис. 2.2). Важливим аспектом в діяльності енергетичної галузі в Україні є реалізація проектів, які направлені на використання відновлювальної енергетики, завдяки чому щорічні викиди в атмосферу CO2 були знижені на 10,3 млн.тон.

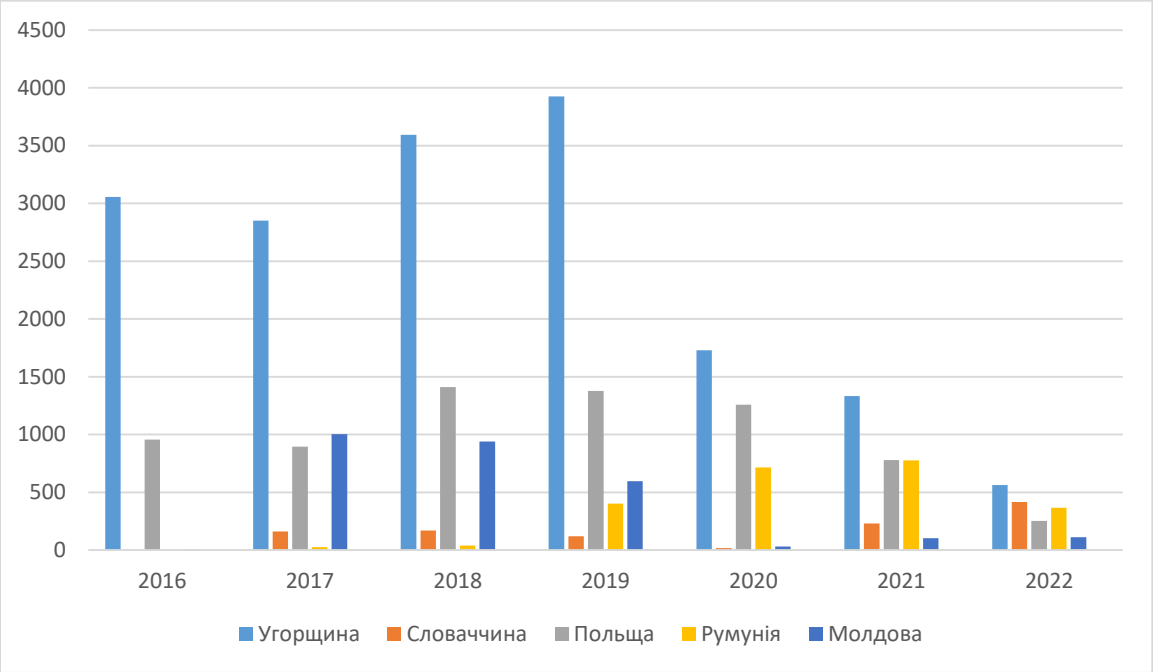

Рис. 2.2 Експорт електроенергії за країнами Європи (млн.кВт*год)

Так за рахунок генерації електроенергії промисловими вітровими електростанціями у 2021 році держава змогла заощадити 1,8 млн. тон викидів CO2 [2]. Розвиток сонячної та вітрової генерації приватними господарствами у 2021 році збільшення темпів показали лише сектор малої сонячної енергетики. Так в період 2018-2022 року загальна потужність установок приватних домогосподарств складала 1202,1 МВт. У 2021 році малими вітровими установками які отримують «зелений тариф» згенеровано 1 639 кВт год. Починаючи в період 2022 року з лютого місяця коли почалися військові дії на території України, видобуток та експорт електроенергії значно знизився. Через пошкодження

більшості енергогенеруючих станцій в державі й досі зберігається дефіцит потужностей. Так в лютому 2022 року було призупинено роботу Харківської ТЕЦ-5, Зміївської ТЕЦ, Павлоградської ТЕЦ-3 у Дніпропетровській області, Кременчуцької ТЕЦ у Полтавській області. На Хмельницькій і Південноукраїнській АЕС були відключення енергоблоків через неможливість надання генерації, що виробляється, у мережу та споживачам. За офіційними даними в Україні окуповано 27 середніх та великих електростанцій. На тимчасово окупованих територіях знаходяться Запорізька АЕС і Запорізька ТЕС, Луганська ТЕС та Вуглегірська ТЕС, Приморська ВЕС та Ботіївська ВЕС, Каховська ГЕС, вісім місцевих виробників тепла, серед яких Херсонська ТЕЦ та Сєвєродонецька ТЕЦ. Знищено або пошкоджено не менш як 12 ТЕС і ТЕЦ.

Після переміщення товарів через митний кордон України ЛЕП протягом відповідного (попереднього або у разі подання додаткової декларації до завершення відповідного календарного місяця - поточного) календарного місяця за періодичною митною декларацією декларант подає митному органу додаткову декларацію (або декілька додаткових декларацій) у строки та порядку, що встановлені законодавством, з урахуванням того, що облік електроенергії, що переміщується через митний кордон України відповідно до умов зовнішньо-економічних договорів (контрактів), може здійснюватися за сальдо перетоків з урахуванням або без урахування тарифних (часових) зон. У випадках, коли акти прийому-передачі, не можуть бути надані митному органу разом з додатковою декларацією у зв’язку з необхідністю підписання їх іноземним суб’єктом господарювання (перевізником, відправником, одержу-вачем), дозволяється надання таких актів до 15 числа місяця, що настає за місяцем подання додаткової декларації.

Отже, метою митного оформлення електроенергії є забезпечення дотримання встановленого законодавством України порядку її переміщення через митний кордон України, а також забезпечення статистичного обліку ввезення на митну територію України, вивезення за її межі і транзиту через її територію.

2.2. Нарахування митних платежів при переміщенні електроенергії через митний кордон

Митна вартість переданої на/з митної території електроенергії є основою для нарахування митних платежів, податків і зборів. Правильність визначення митної вартості, контроль митної вартості, а також взаємодія митних і податкових органів при обміні інформацією – є результатом правильного визначення бази для оподатковування та забезпечення надходжень до державного бюджету.

Середня митна вартість одиниці товару (електроенергії) у 2018-2022 рр. в Україні подано у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Середня митна вартість одиниці товару (електроенергії) у 2018-2022 рр.

Найменування	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення, 2022 від 2018	
						+,-	%
Середня митна вартість одиниці, грн	1690	1499	1357	1600	3069	1379	81,6
Максимальна митна вартість одиниці, млн. грн	2611	2289	10507	7664	17512	14901	В 5,7 разів
Податкове навантаження	0,25	0,26	0,26	0,26	0,26	-	-
Надходження від імпорту на одиницю, тис грн	431,18	387,2	352,1	413,5	805,3	-379,8	-88,1

Джерело [4]

Дані таблиці 2.5 демонструють зростання середньої митної вартості електроенергії з 2018 року до 2022 року на 81,6%, при цьому максимальна митна вартість зросла в 5,7 разів, податкове навантаження залишилось сталим, а

надходження від імпорту на одиницю товару (електроенергії) зросло майже удвічі.

Проаналізуємо справляння митних платежів при перетині електроенергії митного кордону. Динаміка надходження митних платежів при перетині електроенергії через митний кордон у 2017-2022 рр. (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка надходження митних платежів при перетині електроенергії через митний кордон у 2017-2022 рр.

Найменування показника	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення 2022 від 2017, +,-
Оподаткований імпорт, млн грн	56,09	37,93	2940	3410	2411	2351	54
Надходження платежів від імпорту, млн.грн	14,68	9,91	0,76	0,88	0,61	0,62	-14
Податкове навантаження	0,26	0,26	0,26	0,26	0,25	0,26	-
Мито, млн. грн	1,09	0,72	49,12	60,71	33,19	46,96	45
Акцизний податок, тис. дол	1,79	1,21	94,18	108,71	77,03	75,14	73
ПДВ, млн. грн	11,79	7,97	617,29	713,32	503,47	494,05	482
Питома вага ПДВ в оподатковуваному імпорті, %	21,4	21,05	52,0	20,9	20,8	21,0	-

Джерело [4]

Дані таблиці 2.6 свідчать про зростання на 96% оподаткованого імпорту електроенергії, зменшення надходжень платежів від імпорту на 96%, зростання мита у 42 рази, зростання надходжень за акцизом у 40 разів, ПДВ у 40 разів. Найбільші надходження митних платежів за електроенергію забезпечує ПДВ, його питома вага в оподатковуваному імпорті складає більше 20%, далі слідує акцизний податок - близько 5%.

Ввізне мито на електроенергію складає 2% відповідно до Закону України «Про Митний тариф України» [22]. Однак на підставі міждержавних угод з державами ЄАВТ, Ісландією, Королівством Норвегія, Швейцарською

Конфедерацією, Князівством Ліхтенштейн, Європейським Союзом, Канадою, Ізраїлем, Британією оподатковуються ввізним митом електроенергії здійснюється за 0% ставкою.

Запровадження акцизного оподаткування електроенергії в Україні розпочалась в 2015 р., коли до підакцизних товарів віднесено електричну енергію та визначено необхідні елементи акцизу – платників податку, об'єкт та базу оподаткування, ставки платежу, умови сплати. Важливу роль в розвитку акцизного оподаткування електроенергії в Україні відіграло створення нового ринку електроенергії.

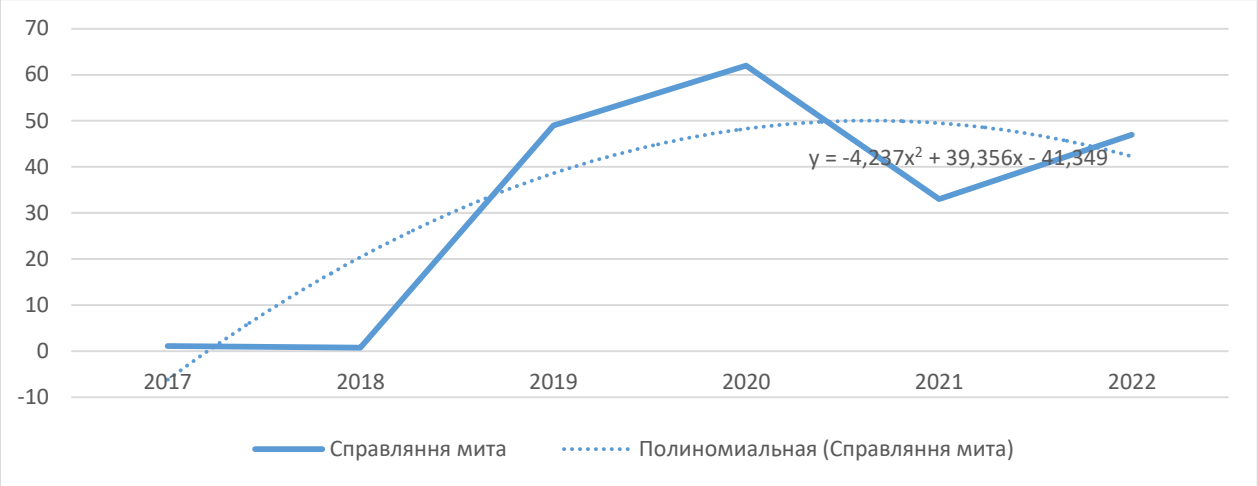

Рис. 2.3. Справляння мита за електроенергію у 2017-2022 рр. в Україні, млн.дол.

Першоосновою стало прийняття Закону України від 13.04.2017р. №2019 "Про ринок електричної енергії", який визначив правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку електричної енергії, врегулював відносини, пов'язані з виробництвом, передачею, розподілом, купівлею продажем, постачанням електричної енергії для забезпечення надійного та безпечного постачання електричної енергії споживачам з урахуванням інтересів

споживачів [14].

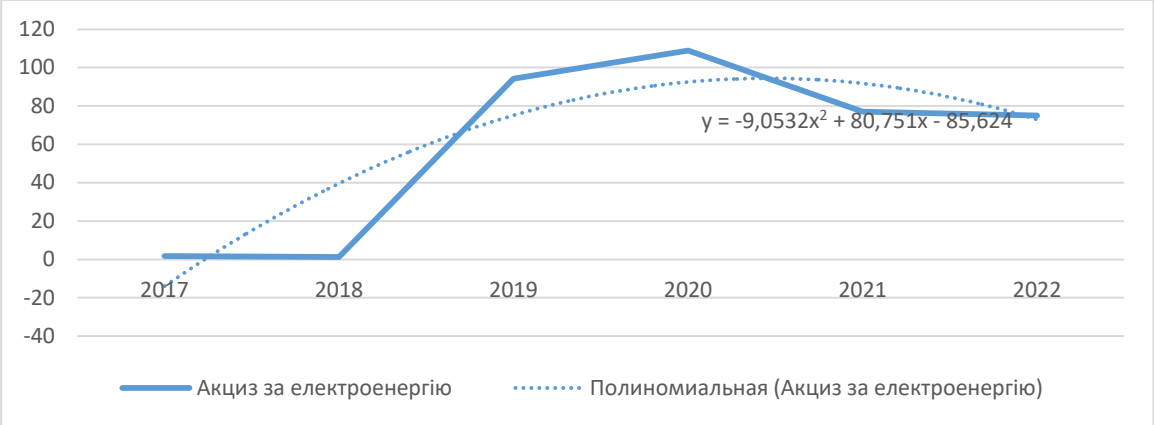

Рис. 2.4. Справляння акцизного податку при перетині імпорту електроенергії митного кордону у 2017-2022 роках, тис. дол.

Цим законом встановлено, що на виконання зобов'язань України за Договором про заснування Енергетичного Співтовариства та Угодою про асоціацію між Україною та ЄС мають бути імплементовані акти законодавства Енергетичного Спів-товариства у сфері енергетики, а саме Директиви 2009/72/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку електричної енергії та про скасування Директиви 2003/54/ЄС, Регламенту (ЄС) 714/2009 про умови доступу до мережі транскор-донного обміну електроенергією та скасування Регламенту (ЄС) 1228/2003, Директиви 2005/89/ЄС про заходи для забезпечення безпеки інвестування до системи електропостачання та інфраструктури.

В контексті налагодження практики адміністрування акцизу на електроенергію, відповідні зміни до Податкового кодексу щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві. При цьому розмір ставки акцизного податку з електроенергії не змінювався і становив 3,2 % бази оподаткування.

Адміністрування акцизного податку з електроенергії та відповідний контроль в Україні здійснюють податкові та митні органи. В 2018 р. порівняно з попереднім роком фактичні надходження акцизного податку з електроенергії збільшилися на 664,3 млн грн, або на 14,1%. На стан надходжень вплинуло збільшення порівняно з 2017 р. обсягів виробництва (постачання) електричної енергії на 2,4% і зростання ціни реалізації електричної енергії на 15,3%. Аналіз

надходжень акцизного податку з електроенергії свідчить, що після запровадження нового ринку електроенергії, починаючи з 2019 р., відбулось різке скорочення обсягів цих надходжень. У 2020 р. надходження акцизного податку з електроенергії зменшились порівняно з 2019 р. в 1,7 раза [15]. Якщо аналізувати надходження акцизу з електроенергії в розрізі платників, то 99,9 % (5 383,4 млн грн) його надходжень забезпечило ДП «Енергоринок», 0,1% - 11 суб'єктів господарювання. До впровадження нового ринку електроенергії ДП «Енергоринок» здійснювало купівлю електричної енергії у виробників та сплачувало акцизний податок з електроенергії як оптовий постачальник, у тому числі з електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками та/або з відновлювальних джерел енергії. Податковими органами у 2019-2020 рр. не забезпечено виконання індикативних (планових) показників надходжень акцизного податку з електроенергії, як наслідок, до державного бюджету не надійшло понад 2,6 млрд гривень [15]. Зокрема, не забезпечено належного проведення роботи з надання роз'яснень платникам податків щодо правильності складання декларацій акцизного податку. Також на 0,9 млрд грн, або на 58,1% скоротились порівняно з 2019 роком надходження від акцизного податку на електроенергію. Причиною цього стало виведення з бази оподаткування операцій з реалізації електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел [16].

Водночас протягом 2018–2021 рр. територіальними податковими органами було здійснено кілька десятків перевірок імпортерів та експортерів електричної енергії, за результатами яких порушень вимог податкового законодавства в частині повноти нарахування та своєчасності сплати акцизного податку з електроенергії не встановлено. Практику митного оформлення обсягів електроенергії та відповідних контрольних заходів щодо акцизного оподаткування електроенергії здійснювалися Енергетичною митницею ДМСУ. Перелік місць митного контролю у 2018–2021 рр. включав 62 місця митного контролю електроенергії у Вінницькій, Волинській, Закарпатській, Київській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Харківській,

Хмельницькій, Чернігівській, Чернівецькій областях, обласних центрах, АР Крим і Республіці Молдова. Надходження акцизного податку з імпортованої електроенергії у 2018 р. становили 1,2 млн грн. Починаючи з серпня 2019 р., обсяги цих надходжень різко збільшилися і становили у 2019 р. 94,2 млн грн, а у 2020 – 108,7 млн грн [14]. Однак потрібно констатувати, що митною службою не здійснювався контроль за дотриманням платниками акцизного податку вимог законодавства з питань митної справи при проведенні зовнішньо-економічних операцій, пов’язаних з імпортом та експортом електричної енергії, у зв’язку з тим, що надходження є порівняно невеликими, а електрична енергія не має ризиків декларування під іншою назвою.

Таким чином, регулювання справляння акцизного податку з електроенергії, а також функціонування нового ринку електричної енергії в Україні було проблемним та нескоординованим, адже урядом не забезпечено розроблення та подання до Верховної Ради України у встановлені терміни законопроектів щодо внесення змін до Податкового кодексу в частині адміністрування акцизного податку з електроенергії у зв’язку із запровадженням нового ринку електричної енергії.

Сучасний етап розвитку акцизного оподаткування в умовах воєнного стану супроводжується діями уряду, що пов’язані із поданням заявки про вступ в ЄС, значною лібералізацією податкової системи, напрацюванням новітніх засад оподаткування енергопродуктів та електроенергії в контексті приєднання до європейського енергетичного ринку та синхронізації з європейською енергосистемою ENTSO-E. В цьому контексті можливі нові ризики у сфері акцизного оподаткування електроенергії, які були притаманні етапу формування вітчизняного ринку електричної енергії. Європейський Союз на тлі масштабного вторгнення російських військ в Україну та переходу української енергосистеми в ізольований режим роботи від рф та білорусі підтримав рішення прискорити інтеграцію енергосистеми країни до енергетичного об'єднання Європи (ENTSO-E), яка планувалася на 2023 рік.

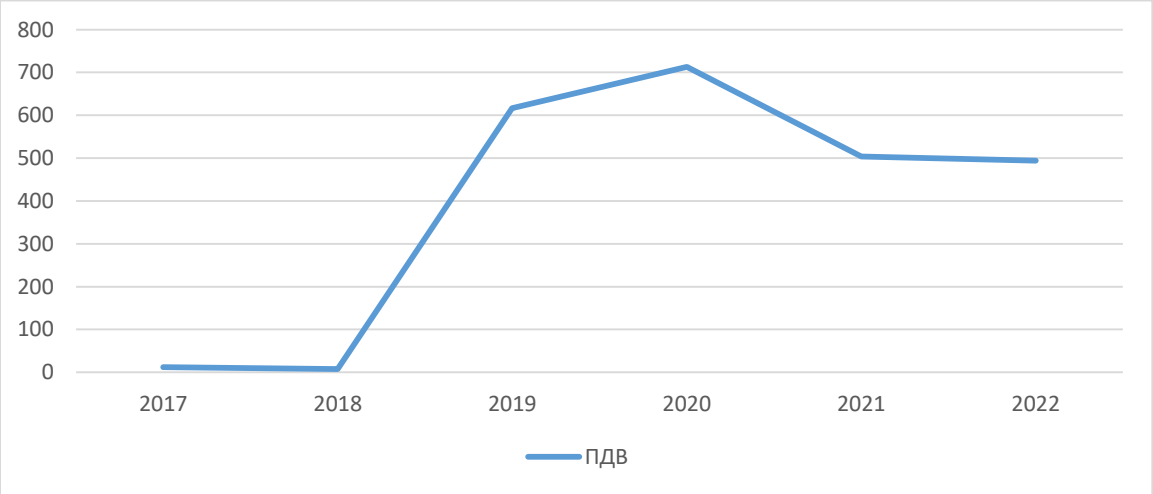

Рис. 2.5. Справляння ПДВ за імпорт електроенергії, млн.дол.

Адже, з 24 лютого 2022 року енергосистема України працювала в ізольованому від систем росії та білорусі режимі. Такий режим роботи мав стати випробуванням в рамках інтеграції енергосистеми України до загально-європейської системи ENTSO-E, що об'єднує європейських операторів систем передачі електроенергії (TSO) [17].

При ввезенні електроенергії на митну територію України базою оподаткування є договірна (контрактна) вартість, але не менша митної вартості електроенергії, з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті.

Ставка ПДВ на електроенегрію за імпорт електроенергії складає 20% згідно Податкового кодексу України. В рамках діючих міждержавних угод про вільну торгівлю (з країнами СНД, Республікою Грузія та Республікою Македонія) можливе звільнення від сплати мита при імпорті електроенергії. Таке звільнення здійснюється з Азербайджанською Республікою, Молдовою, Узбекистаном, Туркменистаном, Киргистаном, Казахстаном, Таджикистаном, Чорногорії, Республіки Вірменія при дотриманні умов (наявність сертификата про походження СТ-1 (для країн ЄС- EUR.1, виконання правил прямого відвантаження та безпосередньої закупівлі), що встановлені кожною окремою угодою.

Існує заборона транспортування електроенергії з рф з 12 квітня 2022.

Операції з давальницькою сировиною на митній території України для електроенергії заборонені. Розміщення електроенергії у режим митний склад

заборонено. Зважаючи на це, в умовах воєнного стану варто доповнити зміни до Податкового кодексу України в частині справляння акцизного податку та ПДВ з електроенергії, оскільки прийняті парламентом України законодавчі зміни не мінімізують всі цінові ризики, пов'язані з війною. Зокрема, вважаємо за доцільне запровадити тимчасове звільнення від акцизного податку електричної енергії та знизити ставку ПДВ до 7% на енергетичне вугілля, яке використовується для виробництва електричної та теплової енергії.

За оцінкою Світового банку «очікується, що зростання цін на енергоносії, яке досягло найвищого рівня з часів нафтової кризи 1973 року, перевищить 50% у 2022 році, а потім знизиться у 2023 та 2024 році» [18]. Отже, цінові та інфляційні чинники будуть домінуючими та чинитимуть тиск на енергоринки України та країн світу. Крім цього, послідовність, визначення етапів та швидкість імплементації Директиви Ради № 2003/96/ЄС в Україні в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення повинні враховувати наступні фактори:

пріоритет захисту українського енергоринку та мінімізація забезпечення енергопродуктів з країн-агресорів – російської федерації та білорусі;

необхідність розширення енерго- та ресурсоефективних технологій в контексті приєднання до європейської енергосистеми ENTSO-E;

повоєнне відновлення енергомереж та транспортних коридорів з постачання енергопродуктів;

екологізація виробництв електроенергії в напрямі розвитку зелених технологій; забезпечення захисту споживачів енергопродуктів та електроенергії в Україні; глобальні та національні ринкові цінові тренди на енергоносії в умовах післявоєнного відновлення; потреби захисту довкілля від шкідливого виробництва електроенергії та використання енергоресурсів (декарбонізація економіки), а також наслідків воєнних руйнувань; інфляційні очікування та девальвація національної грошової одиниці; запобігання схемам ухилення від сплати податків при оподаткуванні енерго-продуктів; підвищення ефективності податкового адміністрування процесів справляння податків з енергопродуктів та електроенергії та ін.

РОЗДІЛ 3
УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН

3.1. Шляхи гармонізації митного оподаткування електроенергії

Модернізацію здійснення митного контролю за переміщенням енергоносіїв митними органами ДМС України необхідно розпочинати з заходів, спрямованих на законодавче забезпечення та реформування діяльності Енергетичної митниці - спеціалізованого державного органу, що здійснює процедури митного контролю та митного оформлення електричної енергії, природного газу та паливно-мастильних матеріалів. Функціонування цього органу в митній системі держави відрізняє Україну від країн ЄС і пов'язане зі специфікою здійснення митних процедур щодо енергоносіїв в Україні та особливостями економічного районування.

Митний контроль та оформлення енергоносіїв в країнах ЄС може здійснюватися на будь-якій митниці на території співтовариства, жодних спеціальних вимог до проведення вищезазначених процедур європейським митним законодавством не передбачено. У 1988 році Єврокомісією опубліковано документ під назвою «Внутрішній енергетичний ринок», який в подальшому сприяв формуванню єдиних засад функціонування європейського ринку енергоносіїв. В межах цього ринку застосовуються інші заходи адміністративного характеру, зокрема, створення нормальних умов «здорової «конкуренції для всіх виробників на ринку енергоносіїв, забезпечення безперебійного постачання енергоносіїв, дотримання виробниками енергоносіїв екологічних вимог» [24]. Головною вимогою енергетичного ринку є конкурентоспроможні ціни.

Регулювання процесів переміщення енергоносіїв і, відповідно, застосування заходів нетарифного регулювання до них в межах Європейського Союзу здійснюється за нормами договірного права ЄС та країн – членів Європейського Союзу, які діють у сфері енергетики. Ключовим Договором є Договір про заснування Європейського Співтовариства, а регулювання політики в сфері енергетики відбувається через норми енергетичного acquis ЄС. «Процес

адаптації норм енергетичного acquis ЄС в українське законодавство триває майже 20 років поспіль і дотепер не завершений» [25, с. 294]. Процес імплементації в українське законодавство положень енергетичного acquis ЄС має здійснюватися поряд з екологічним acquis ЄС. На території Європейського Союзу відповідність якості енергоносіїв екологічним стандартам передбачалася ще положеннями Єдиного європейського акту (1987 р.). Відповідно до положень Лісабонської Угоди, враховуючи внесені зміни до неї в 2011 році, ЄС відмовився від спільного ринку щодо торгівлі енергоносіями та почав застосовувати жорстку систему контролю якості енергоносіїв та перевірку їх відповідності екологічним нормам.

В ЄС, на відміну від України, розвинулася і продовжує свій розвиток доктрина вільного руху товарів, яка діє і щодо енергоносіїв [24, с. 294].

Серед правил СОТ щодо торгівлі електроенергією є застосування Угоди СОТ про митну вартість (CVA). CVA, також відома як Угода про імплементацію статті VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року, спрямована на справедливу, уніфіковану та нейтральну систему оцінки товарів для митних цілей — систему, яка відповідає комерційним реаліям і яка забороняє використання довільної або фіктивної митної вартості. Угодою передбачено, що митна вартість, за винятком конкретних обставин, ґрунтується на фактичній ціні оцінюваних товарів, яка зазвичай вказується в рахунку-фактурі. Ця ціна, плюс коригування певних елементів, дорівнює вартості угоди, яка є першим і найважливішим методом оцінки, згаданим в Угоді.

Стандартний торговельний контракт щодо електроенергії містить щонайменше два пункти, які варті уваги для національного митного органу при спробі отримати вартість операції, ціну, яка була фактично сплачена або підлягає сплаті: зобов’язання щодо оплати мінімальних об’ємів за контрактом, відоме як «бери або платежі, пов’язані з будівництвом та обслуговуванням системи передачі в країні-експортері. По-перше, це положення «бери або плати», записане в контракті, згідно з яким одна сторона зобов’язується прийняти постачання товарів або сплатити визначену суму. Це використовується в деяких

контрактах як метод забезпечення здійснення транзакції. Нині у контрактах на електроенергію є звичайним застереження «бери або плати». Імпортер зобов'язаний сплачувати мінімальну суму за споживання, навіть якщо в певний період імпортується/ споживається невелика кількість електроенергії.

Завдання для митних органів полягає в вирішенні питання: чи платіж «бери або плати» є частиною вартості операції, ціни, яка фактично сплачена або підлягає сплаті, і, отже, повинен оподатковуватись, чи його слід розглядати як різновид штрафу/премії та не пов’язувати до вартості товару.

Друге міркування стосується платежів, пов’язаних із будівництвом та обслуговуванням системи передачі в країні-експортері. Відомо, що торгівля електроенергією вимагає розгортання потужної інфраструктури. У багатьох випадках імпортер несе значні витрати на будівництво та обслуговування ліній електропередачі в країні-експортері, щоб імпортувати електроенергію. Витрати здійснюються в країні експорту та перед імпортом. Питання для митних органів полягає в тому, чи платежі, які імпортер повинен внести за будівництво та обслуговування інфраструктури, безпосередньо пов’язані з продажем товару. Митна вартість імпортованої електроенергії повинна чи не повинна включати такі витрати? Тут знову не досягнуто консенсусу, і питання залишається відкритим для різних національних підходів і окремих заявок CVA COT. Підсумовуючи, CVA COT не застосовується однаково та залишає деякі відкритими питання, які мають бути розглянуті національним законодавством.

В Україні жодної доктрини щодо енергоносіїв дотепер законодавцем разом з практиками в галузі здійснення митної справи не розроблено. Вважаємо, що в Україні слід розробити державну доктрину щодо розвитку ринку енергоносіїв, через відповідні законодавчі ініціативи із залученням науковців та практиків. На наш погляд, застосування доктрини вільного руху товарів в Україні на даному етапі її розвитку неможливе через особливості проведення митних процедур щодо енергоносіїв в державі та необхідність подання попередньої митної декларації митним органам до початку проведення митного оформлення. Натомість доктрина вільного руху товарів вчинення зацікавленою особою таких

дій не передбачає, бо в її основі лежить принцип без бар'єрної торгівлі, за яким немає необхідності подавати попередню митну декларацію на енергоносії.

Оцінити величину недоотримання митних платежів на імпорт важко, оскільки національні рахунки базуються на заявленій вартості. Дзеркальний аналіз, у якому порівнюється задекларований імпорт із заявленим експортом країнами-експортерами, є потужним інструментом для виявлення митного шахрайства, якщо проводити його з якомога точнішим рівнем деталізації. Однак, оскільки може існувати багато потенційних пояснень розбіжностей у даних, оцінки недоотриманих доходів через шахрайство або збій в роботі митниці неможливо отримати безпосередньо з дзеркального аналізу. Більш надійний аналіз недоотриманих митних платежів використовує опитування прямого спостереження за імпортом або дослідження тіньової/неформальної економіки, однак вони можуть виявитись важкими та трудомісткими, демонструвати поступові результати та піддаватися систематичному упередженню. Таблиця 3.1 ілюструє методи, що застосовуються для оцінки ухилення від сплати митних платежів на імпорт.

Таблиця 3.1

Методи оцінки ухилення від сплати митних платежів на імпорт

Найменування методу виявлення ухилень від сплати митних платежів	Сутність застосування методу для виявлення ухилень від сплати митних платежів
1	2
Розвідка ринку	Співбесіди з законними суб'єктами господарювання (вітчизняні виробники або дистриб'ютори), що можуть надати інформацію про нерегулярні ринкові тенденції, інформацію, що стосується контрабандних товарів. Порівняння цін на ідентичні іноземні товари, що продаються на внутрішньому ринку, та мають оголошену вартість при імпорті виявляє ризики неформальної діяльності. Порівняння даних імпорту, кінцевого споживання на внутрішньому ринку та експорт певної продукції може надати інформацію для виявлення неформальної діяльності. В у цьому методі важливо регулярно націлюватися на певні чутливі групи продуктів вивчити статистику імпорту та експорту, а також моделі споживання на внутрішньому ринку.
Спеціалізовані маркетингові дослідження та гарбологія	Є компанії, які здійснюють спеціальне дослідження ринку для оцінки розміру неофіційних ринків за допомогою гарбології, яка вивчає сміття. Результат може вказувати на фактичний обсяг іноземних товарів на ринку, який можна порівняти з даними митного оформлення, або навіть, для деяких товарів, показник

	кількості контрабандних товарів безпосередньо через перевірку маркування виробника упаковки.
1	2
Контроль речей пасажирів	Стосується портативних підакцизних товарів і, у деяких країнах товарів розкоші, які можна носити та зберігати в ручній поклажі, особливо коли більшість контрабанди здійснюється пасажирами, які перетинають кордон пішки або на невеликих транспортних засобах через кілька пунктів перетину кордону. Предметом уваги є високий акцизний податок на тютюнові вироби — розмір цього виду контрабанди може бути дуже високим. Проте контроль може бути трудомістким і інколи фізично складно через надто велику кількість пасажирів, у цьому випадку можна використати методи статистичної вибірки, щоб зробити захід рентабельним.
Опитування оптових або аутлет-магазинів	Актуально, коли основу відстеження встановлюють акцизні марки, хімічні маркери та кодування відстеження. Ключовими вимогами до цього типу опитування є високий рівень охоплення продажу та бажано швидкий та ефективний метод визначення того, чи оподатковувалися продукти.
Перехресна перевірка даних митного оформлення та даних податкової декларації.	Дані торговельних операцій можна порівняти з даними податкової декларації, тобто в загальних деклараціях про доходи та/або ПДВ (звіти про продажі та інформація про ПДВ та інші податки, сплачені на імпорт). Це може бути дуже корисним методом виявлення ухилення від сплати податків, але залежить від звітності споживачів про споживання або купівлю товарів, що може зайняти час. Щоб підвищити економічну ефективність, також важливо націлити на певну групу (групи) чутливої продукції або через те, що група (групи) продукції становить високий ризик, або тому, що група (групи) продукції є хорошим індикатором того, що відбувається в секторі рівень.
Дзеркальний аналіз статистики торгівлі.	Національну статистику імпорту можна порівняти з експортну статистику торговельних партнерів і національну експортну статистику можна порівняти статистику імпорту торгових партнерів, як за обсягами, так і за вартістю за товарами або товарної групи та за країною. Розрив між ними може надати орієнтовну інформацію, яка потребує подальшого вивчення кількох аспектів, один із яких може бути можливим шахрайством.
На основі розрахункового розміру чорного ринку.	Існує кілька підходів до оцінки розміру чорного ринку. Прикладом є розрахунок розбіжності між доходами показники ВВП і показники витрат, які можуть представляти невідповідності неформальна діяльність, оскільки частина доходів вимірюється через додану вартість формальна економіка, а на стороні витрат включає самозвітність. Виходячи з цього орієнтовне споживання, в тому числі на чорному ринку, розмір імпорту, включаючи шахрайство можна оцінити, яку можна порівняти з даними за даними митного оформлення. Цей метод спирається на якість показників доходів і витрат ВВП, і розбіжність між ними також можна пояснити іншими факторами, такі як відмінності у вибірці, вплив яких неможливо відокремити від впливу неформальна діяльність.

Джерело [27]

Повноту збору митних платежів при перетині електроенергії митного кордону вимірюють С-ефективністю, яка визначається наступним чином:

$$С_{ефективність} = \frac{\text{надходження від митного платежу}}{\text{стандартна ставках х кінцеве споживання}} \quad (3.1)$$

Стовідсоткова С-$_{ефективність}$ означає відсутність ухилення від сплати або пропущеного платежу. Насправді це ніколи не настане 100-відсотковим, оскільки існують різні типи розривів, які загалом класифікуються на дві групи: розбіжності в політиці, а саме додатковий дохід, який був би отриманий за ідеального застосування, якби все споживання оподатковувалося за поточна стандартна ставка (без звільнення/нульова ставка); прогалина у відповідності, а саме додат-ковий прибуток, який можна було б отримати, якщо б поточні правила справляння платежів досконало дотримувалися. Якщо під час аналізу справляння митних платежів за імпортом електроенергії С-ефективність низька, то ухилення від митного оподаткування суттєве, занижена митна вартість при імпорті може не компенсуватися згодом у ланцюжку створення вартості.

Приклади результативних відпрацювань ризикових операцій Енергетичною митницею, наведені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Ефективність здійснення митного огляду Енергетичною митницею за ініціативи посадової особи внаслідок застосування СУР, 2022 рік

Назва	Показник	Питома вага у загальній кількості, %
Частка митних декларацій, за якими митний огляд проводився за ініціативи посадової особи митниці Держмитслужби		
Загальна кількість декларацій у митних режимах імпорту, експорту і транзиту, поданих до оформлення у відповідних митних режимах	144 270	7,3
Кількість митних декларацій у митних режимах імпорту, експорту і транзиту, за якими митний огляд проводився за ініціативи посадової особи митниці Держмитслужби без визначення АСУР митних формальностей щодо необхідності проведення митного огляду	268	1,41
Питома вага, %	0,2	-
Частка митних декларацій, по яких за результатами проведення за ініціативи посадової особи митниці Держмитслужби митного огляду виявлено певні розбіжності/невідповідності /порушення		

Кількість митних декларацій у митних режимах імпорту, експорту і транзиту, за якими митний огляд проводився за ініціативи посадової особи митниці Держмитслужби без визначення АСУР митних формальностей щодо необхідності проведення митного огляду	268	1,41
Кількість митних декларацій, по яких за результатами проведення за ініціативи посадової особи митниці ДМСУ митного огляду виявлено певні розбіжності/невідповідності/ порушення	113	25,9
Питома вага, %	42	-

Таким чином, митні адміністрації повинні більше зосереджуватися на оцінці митної вартості. Адже, великий відсоток ПДВ на імпорт стає податковим кредитом для вітчизняних підприємств. Недостатньо лише того, щоб митні органи приділяли більше уваги контролю оцінки. Митна служба повинна співпрацювати з податковою службою у напрямку охоплення подальшого ланцюжка створення вартості шляхом обміну даними про імпортні операції та інформацією про профіль ризику платників податків. Щоб ефективно співпрацювати, у статистиці податкових надходжень слід створити елемент даних про ПДВ на імпорт і здійснювати моніторинг.

Імпортні мита не є доцільними з точки зору сприяння зростанню, оскільки вони спотворюють рішення як споживачів, так і виробників. Проте вони можуть вважатися необхідними для тимчасового захисту певних вітчизняних «молодих» галузей промисловості та/або підтримки певних рівнів внутрішнього виробництва основних товарів (таких як продукти харчування чи медичні вироби). Незважаючи на те, що імпортні мита залишаються важливим джерелом податкових надходжень у багатьох країнах, що розвиваються, особливо в тих, які мають відносно низькі доходи або не мають можливості запроваджувати внутрішні податки, існує очевидна потреба та, фактично, тенденція до зниження тарифних ставок в односторонньому порядку чи іншим чином.

У табл. 3.3 наведено ставки імпортних тарифів в окремих групах країн.

Таблиця 3.2 вказує на зниження ставок імпортних тарифів, незалежно від рівня розвитку чи регіону. Слід зазначити, що ставки ПДВ є вищими за середні значення тарифних ставок в режимі найбільшого сприяння. Зважені за обсягами

торгівлі середні тарифні ставки в режимі найбільшого сприяння і застосовані преференційні тарифні ставки навіть менші, ніж середні значення ставок в режимі найбільшого сприяння.

Таблиця 3.3

Ставки імпортних тарифів в окремих групах країн

Група країн	Ставки митного тарифу					Ставка ПДВ
	1990	1998	2008	2010	2018	
ОЕСР	6,2	5,2	3,0	3,2	2,7	19,4
Країни, що не входять до ОЕСР	16,7	12,2	9,2	9,4	8,0	14,9
Країни Африки	19,8	18,3	12,9	12,5	10,3	15,8
Країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону	97,5	9,9	8,7	7,8	7,5	11,6
Країни Близького Сходу	28,1	25,1	8,9	8,8	6,8	13,0

Джерело [29]

Вплив зниження тарифів на доходи може бути різним залежно від еластичності попиту на імпорт (залежно до якого розміру збільшиться обсяг торгівлі через зниження цін (мита)) – що може відрізнятися залежно від товару та країни. Ефект обсягу також впливає на стягнення ПДВ на імпорт, але він може бути позитивним, оскільки ПДВ генерує дохід навіть від безмитного імпорту. Спрощення торгівлі знижує ціну товарів через зниження витрат на торгові операції без зниження ставок мита. За належної торгівлі спрощення процедур і відсутності зменшення відповідності, очікуваним ефектом спрощення торгівлі є збільшення як митних зборів, так і ПДВ на імпорт. Зниження частки надходжень від тарифів у загальних податкових надходженнях було значною мірою компенсовано збільшенням надходжень від ПДВ на імпорт. Сучасні типові митні збори для країни з низьким рівнем доходу, яка має ПДВ, складаються з ПДВ на імпорт (50%), акцизів на імпорт (25%), митних зборів (15%) та різне (10%).

Наведені вище цифри є орієнтовними та відрізняються від країни до країни; наприклад, якщо торгівля країни здійснюється переважно з партнерами угод про вільну торгівлю, мита у митних платежах може бути майже нульовою. Завдяки ПДВ на імпорт митна адміністрація залишатиметься важливим органом для мобілізації внутрішніх доходів, навіть якщо торгові податки продовжуватимуть знижуватися. Крім того, акцизи продовжуватимуть відігравати важливу роль у вирішенні зовнішніх факторів. Частка надходжень, зібраних митницею, у загальних податкових надходженнях, визначених як мита та податки, зібрані з використанням митних ресурсів, зокрема ПДВ на імпорт, акцизи на імпорт та митні збори, становить приблизно 50% у країнах з низьким рівнем доходу та 10% у країнах із вищим рівнем доходу. Варто зазначити, що навіть у розвинених країнах митниця продовжує залишатися значущим органом збору доходів. У деяких країнах уряди недооцінюють роль збору митних надходжень і вважають, що митниця наголошує лише на сприянні торгівлі та безпеці кордонів. Їм слід переглянути роль митниці в надходженні доходів, особливо враховуючи, що збирання доходів продовжує просувати важливий порядок денний урядів для фінансування заходів, необхідних для вирішення нових потреб, таких як криза COVID-19, і для досягнення цілей сталого розвитку.

Заходи адміністративного характеру, які застосовуються до енергоносіїв в Україні мають свої особливості. Доктрина вільного руху товарів, запроваджена в межах Європейського Союзу і успішно застосовується до енергоносіїв протягом тривалого часу в ЄС, не може бути повністю запозичена Україною через суттєві відмінності в процесі здійснення митних процедур до електроенергії в державі та особливостей здійснення державної митної політики та державної митної справи. В Україні за роки її незалежності не вдалося створити подібні правила стосовно переміщення енергоносіїв як товару через митний кордон держави. Вважаємо, що така ситуація склалася через відсутність в Митному Кодексі України поняття «заходів нетарифного регулювання», «енергоносії», «переміщення через митний кордон електричної енергії» неузгодженість

українського законодавства, які тісно пов’язані з процесом здійснення митних процедур щодо енергоносіїв в Україні.

Пропонуємо надати таке визначення поняттю «переміщення електроенергії через митний кордон» - безперервний процес, в результаті якого електроенергія потрапляє на митну територію України, за умови надання декларантами або їхніми представниками попередньої митної декларації та необхідних сертифікатів, а також отримання дозволу на транспортування електроенергії від підрозділу Енергетичної митниці Державної митної служби України після її проходження митних формальностей до кінцевих споживачів. На наш погляд, отримання електроенергії споживачами є кінцевим етапом її переміщення.

Нова програма Розширеного фінансування МВФ традиційно розглядає енергетику у контексті забезпечення макроекономічної стабільності України та передбачає удосконалення ринкових моделей у секторах електричної енергії, а також поступовий перехід до ринкових цін та тарифів на другому етапі програми за одночасного надання субсидій вразливим споживачам [26]. Цілі програми МВФ неможливо буде досягнути без початку реалізації плану поступової відмови від перехресного субсидування та переходу до ринкових цін. Це також вимагає ліквідацію можливостей адміністративного регулювання цінами та усунення викривлень на ринках електроенергії.

Відновлення експортної діяльності електроенергетики України та її міжнародної конкурентоспроможності можливо лише за умови повної відбудови зруйнованої енергетичної інфраструктури та недопущення її критичних пошкоджень ракетно-бомбовими та дроновими ударами. Для цього можна запропонувати певні заходи органам державної влади України: активізація дипломатичних зусиль щодо передачі міжнародними західними партнерами, які надають військову підтримку Україні, більшої кількості та ширшої номенклатури сучасних передових систем ППО, ПРО та антидронових систем, що дасть змогу підвищити ефективність збиття ворожих літальних об’єктів (ракет, дронів, літаків, гелікоптерів тощо) з 60% до 90%. Хоча Україна отримала від західних партнерів деякі такі системи, проте більшу частину її номенклатури

союзники поки що відмовляються надавати, наприклад, американські системи «Patriot», які стоять на захисті неба країн НАТО, та особливо ізраїльські, які формують так званий «Залізний купол». Вони представлені найбільш широкою номенклатурою: «Iron Dome», «Iron Beam», «Barak 8», «David's Sling», «Arrow Interceptor»;

перехід малі модульні атомні реактори, які, як планується, будуть виробляти з радіоактивного водню та аміаку екологічно чисту безвуглецеву електроенергію. Відповідний міжнародний проект вже почав свою реалізацію, термін якої розрахований орієнтовано на 2-3 роки. У цьому проекті, за даними Урядового порталу Кабінету Міністрів України, беруть участь такі країни, як США, Японія та Республіка Корея. Такі модульні реактори є більш безпечними у використанні, ніж великі реактори на АЕС. По-перше, вони будуть повністю незалежними від зовнішньої системи подачі електроенергії, оскільки завдяки своїй малогабаритності зможуть забезпечувати своє функціонування за допомогою переносних дизельних та електрогенераторів. По-друге, малі модульні реактори можна будувати під землею на достатній глибині, щоб вони не були пошкоджені внаслідок повітряних атак [32];

перехід на мобільні (переносні) сонячні панелі, що є перспективним, адже, найменших руйнувань зазнали саме СЕС України, адже панелі є невеликими за розмірами, тому в них складніше нанести точний удар ворожим боєзарядом. Пропонується побудувати їх таким чином, щоб вони прикріплювалися до конструкції, яка під час повітряної тривоги могла заховати сонячну панель під землю на безпечну глибину.

Отже, запропоновані вище заходи, які можуть бути здійсненні органами влади, можуть бути одним із варіантів вирішення проблеми ремонтування, збереження та захисту від ворожих повітряних атак української енергосистеми, що є необхідною умовою її відновлення виробничих потужностей до рівня, необхідного для переходу від дефіциту виробництва електроенергії до його надлишку, який потім буде знову спрямовуватися на експорт до країн-сусідів ЄС.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження ефективності митного оподаткування електроенергії у вітчизняній фіскальній практиці дійшли до наступних висновків.

Митна служба України відіграє вирішальну роль у справлянні непрямих податків на митному кордоні при передачі товарів, послуг. З позиції держави, діяльність митних органів повинна бути спрямована на забезпечення реалізації фіскальної політики та виконання показників митних надходжень до бюджету. Прерогативою митниць ДМС України, які здійснюють митне оформлення товарів та їх митний контроль, вважають забезпечення цих надходжень.

За результатами дослідження надходження митних платежів має дуже нестійку тенденцію і залежить як від внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Тому фіскальний потенціал митних органів потрібно зважувати на фактор ризиків, які можуть настати й знизити рівень надходжень, що забезпечують митні органи.

Митне оподаткування під час військового стану в умовах євроінтеграції належить до найбільш актуальних і важливих напрямів забезпечення економічної, митної та енергетичної безпеки України з огляду на об’єкт дослідження. За період військового стану відмічається зростання громадської свідомості та соціальної відповідальності суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон України, що справило свій позитивний вплив на поступове зростання надходжень митних платежів в державний бюджет країни та зміцнення її обороноздатності.

Окреслені дії вплинули на справляння митних платежів до бюджету. Відтак, результати дослідження засвідчили зменшення питомої ваги митних платежів у доходній частині державного бюджету, за період 2019-2022 років – на 47,9%. Зокрема, питома вага митних платежів у Державному бюджеті змінювалась з 32,3% (у 2019 році), до 28,5% (у 2020 році) та 16,8% (у 2022 році). Надходження від імпорту товарів, послуг зменшились на 78,23% протягом 2019-2022 років. Можна зробити висновки, враховуючи представлені вище показники, що митні

органи України покривають третину всіх витрат держави, які забезпечують виконання її основних функцій.

Досліджено, що електроенергія є товарною продукцією, що має особливі споживчі якості та фізико-технічні характеристики, не є річчю, не є стабільною та не є рухомою, потребує спеціальної системи транспортування та обліку (товарна позиція 2716).

Проведено аналіз товарообігу електроенергії, результати якого засвідчили його зростання у 2017- 2019 роках та подальше зменшення з 2020 року, при цьому експорт продемонстрував стійке зменшення на 40,8% протягом періоду дослідження, імпорт електроенергії навпаки зріс у 38,8 разів. Причинами стали пандемія та повномаштабна військова агресія росії на території України.

Україна здійснює експортно-імпортні операції з електроенергією з семи країнами. Найбільші обсяги операцій спостерігаємо з Угорщиною: експорт електроенергії у 2019 році складав 231 млн. дол., а в 2022 році зменшився до 40,2 млн. дол. В торгівлі електроенергією в України спостерігається позитивне сальдо, у 2022 році найбільшим постачальником електроенергії лишилась білорусь, частка її імпорту зросла з 51,39% у 2021 році до 75,17% у 2022 р. Найбільшими споживачами за 2022 рік лишились Польща та Румунія, однак обсяги експорту електроенергії дещо диверсифікувались, і на решту країн зросла частка в споживанні.

В роботі проведено аналіз митної вартості електроенергії, результати якого демонструють зростання середньої митної вартості електроенергії з 2018 року до 2022 року на 81,6%, при цьому максимI V+X224альна митна вартість зросла в 5,7 разів, податкове навантаження залишилось сталим, а надходження від імпорту на одиницю товару (електроенергії) зросло майже удвічі.

Аналіз динаміки надходження митних платежів при перетині електроенергії через митний кордон у 2017-2022 рр. засвідчив зростання на 96% оподаткованого імпорту електроенергії, зменшення надходжень платежів від імпорту на 96%, зростання мита у 42 рази, зростання надходжень за акцизом у 40 разів, ПДВ у 40 разів. Серед митних платежів переважає ПДВ (більше 20% в

оподатковуваному імпорті). Причиною залучення імпорту стала необхідність забезпечення населення електроенергією на час відновлення знищеної енергетичної інфраструктури.

З метою імплементації європейського досвіду у митне оподаткування електроенергії необхідно створити єдину усталену модель функціонування ринку енергоносіїв, унормувати визначення поняття «енергоносії», «заходи нетарифного регулювання» до енергоносіїв, «переміщення електроенергії через митний кордон». Запропоновано таке визначення поняттю «переміщення електроенергії через митний кордон» як безперервний процес, в результаті якого електроенергія потрапляє на митну територію України, за умови надання декларантами або їхніми представниками попередньої митної декларації та необхідних сертифікатів, а також отримання дозволу на транспортування електроенергії від підрозділу Енергетичної митниці Державної митної служби України після її проходження митних формальностей до кінцевих споживачів.

Аргументовано необхідність застосування митними органами методів оцінки ухилення від сплати митних платежів на імпорт для виявлення митного шахрайства, для цього проведено систематизація методів оцінки.

Запропоновано здійснювати оцінку та моніторинг повноти зборів митних платежів та податків на імпорт при перетині електроенергії митного кордону з використанням показника С-ефективності. Якщо під час аналізу справляння митних платежів за імпортом електроенергії С-ефективність низька, то ухилення від митного оподаткування суттєве, занижена митна вартість при імпорті в подальшому може не компенсуватися згодом у ланцюжку створення вартості.

Найважливішим питанням для удосконалення митно-тарифного регулювання електроенергії сьогодення для України являється – це запровадження міжнародних стандартів, правил та норм, що дозволить ефективно інтегруватися у світовий простір здійснення митної справи та проведення митної політики, а також швидко приєднатися до міжнародних «конвенцій із гармонізації та спрощення митних процедур», а також бути повноцінним учасником митного

безвізу, досягти спільного транзиту та найбільше наблизити митне законодавство та митні процедури до світових країн.

Митне регулювання в галузі енергетики Україні повинно створити сприятливі умови для адаптації національної економіки до ефективної міжнародної конкуренції через приєднання до механізму глобального регулювання і безперешкодного пересування ресурсу з поступовою інтеграцією нашої економіки до європейських та глобальних процесів в сфері економіки та зміцнення енергетичної та митної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

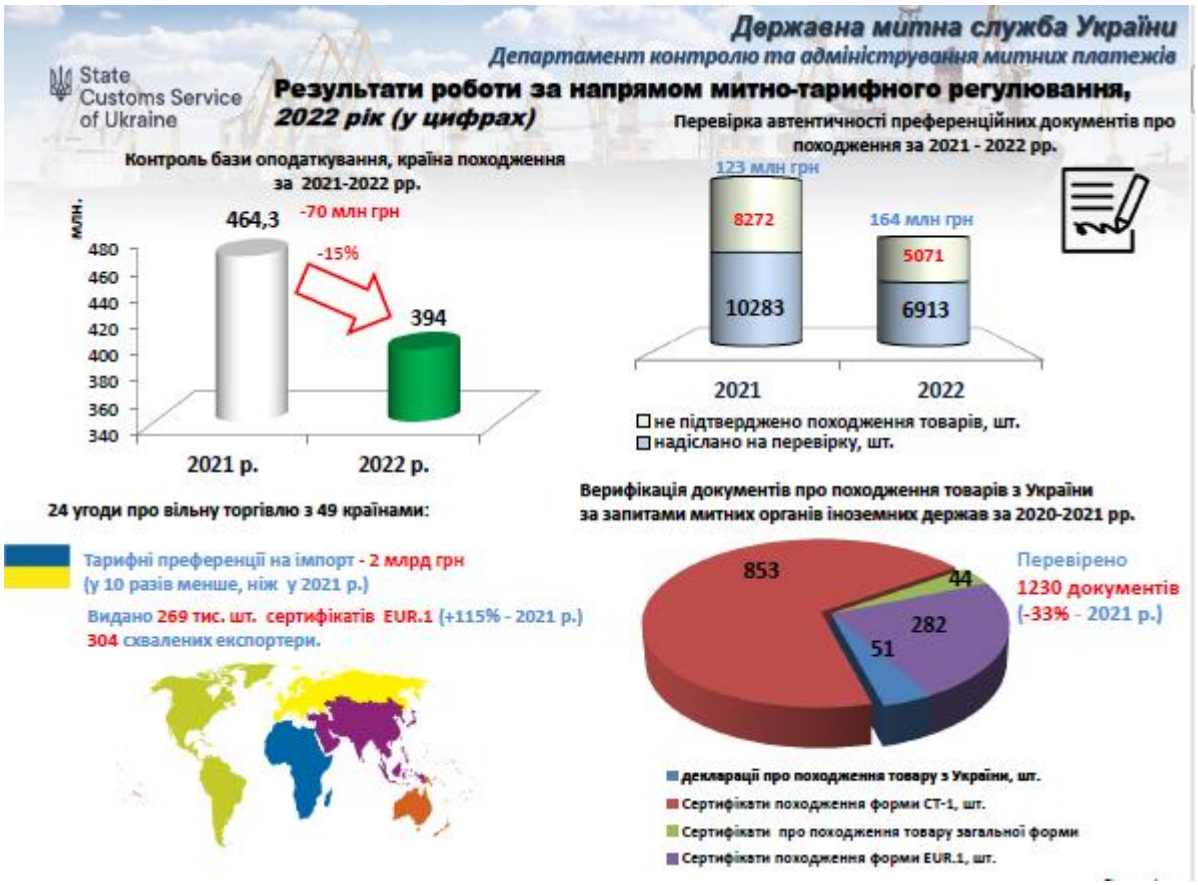
1. Митний кодекс України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495
2. Сластьоненко О. О. Митні платежі як важливе / О. О. Сластьоненко // Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). 2019. Вип. 15. С. 127-133.
3. Сайт Міністерства фінансів України URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2022/
4. Офіційні дані Державної митної служби України URL: https://bi.customs.gov.ua/uk/trade/payments
5. Електрика 24/7. Що треба зробити, аби відновити енергомережу та мати світло попри загрози росіян https://lb.ua/economics/2022/12/14/539037_elektrika_247_shcho_treba_zrobiti_abi.html
6. Електроенергія на експорт. 2020. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2020/07/24/663304/
7. Особливості міжнародної торгівлі електроенергією. 2022. URL: https://www.ueex.com.ua/presscenter/news/osoblivosti-mizhnarodnoitorgivli-elektroenergieu/
8. Закон України «Про електроенергетику» від 16.10.1998. №575/97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0417-96#Text
9. Про затвердження Правил роздрібного ринку електричної енергії: Постанова національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг URL: http:/ zakon5. rada.gov.ua.1aws/show/z0417-96.
10. Зима О. Т. Митне право. Конспект лекцій. Харків :«Право», 2018. 126 с.
11. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування : аналіт. доп. / [Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г., Сменковський А. Ю., Рябцев Г. Л., Завгородня С. П.]; за заг. ред. О. М. Суходолі. Київ: НІСД, 2020. 178 с.
12. Фокіна-Мезенцева К., Фесенко В., Україна в міжнародній торгівлі електроенергією Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Society and Science: Interconnection» (November 26-28, 2022). Porto, Portugal
13. Порядок та строки митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються лініями електропередачі: Наказ Міністерства фінансів України 30.05.2012 № 629 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1037-12#Text
14. Закон України "Про ринок електричної енергії" від 13.04.2017 р. №2019 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1037-12#Text

15. Герчаківський С. Проблемні аспекти та вектори удосконалення оподаткування електроенергії в Україні. Оргкомітет конференції (2022). с.167-170. URL: https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/37743.
16. Державний бюджет України: результати ДПС. URL: https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/413899.html.
17. Відбулося об'єднання енергосистем України та Євросоюзу – ENTSO-E. URL: https://biz.censor.net/n3325743
18. Commodities to Stay Elevated on Ukraine War. URL: https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-04-26/commodity-prices-to-stay-elevated-through-2024- world-bank-says
19. Омельченко В. Стан ринків електричної енергії та газу України в умовах російської агресії (на 14 квітня 2022р.) URL: https://razumkov.org.ua/statti/stan-rynkiv-elektrychnoi-energii-ta-gazu-ukrainy-v-umovakh-rosiiskoi-agresii-na-14-kvitnia-2022r
20. Чорній В. Вплив війни на енергетичну систему України. Вісник Хмельницького національного університету 2022, № 2, с.196-201
21. Енергетичний сектор в контексті програми МВФ https://razumkov.org.ua/komentari/energetychnyi-sektor-v-konteksti-programy-mvf
22. Про митний тариф: Закон України 19 жовтня 2022 року № 2697-IX URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#n9
23. Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації: Постанова КМУ № 426 від 09.04.2022
24. Йонушка А. Європейський союз й Україна: співпраця з метою зміцнення енергетичної безпеки. Доповідь . Платформа громадянського суспільства Україна - ЄС https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/reportenergy_ukr.pdf
25. Чугунов, Д. К. Энергетическое сообщество как вторичная организация Европейского союза. Сборник статей XXXIII международной научно-практической конференции Advances in Science and Technology. 2020.
26. Енергетичний сектор в контексті програми МВФ https://razumkov.org.ua/komentari/energetychnyi-sektor-v-konteksti-programy-mvf
27. International Monetary Fund. 2022. Pérez Azcárraga, Augusto Azael, Tadatsugu Matsudaira, Gilles Montagnat-Rentier, János Nagy, and R. James Clark. Customs Matters: Strengthening Customs Administration in a Changing World. Washington, DC: International Monetary Fund. URL: https://www.elibrary.imf.org/view/book/9798400200120/9798400200120.xml?code= imf.org

28. Бойко, О. В. Особливості переміщення через митний кордон енергоносіїв в Україні та ЄС. Правове регулювання суспільних відносин в умовах сталого розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.(м. Київ 10 грудня 2020 р.). Упоряд: Бакалінська ОО, Бевз СІ, Головатюк О. А, Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2020. 253 с.
29. International Monetary Fund. 2022. Pérez Azcárraga, Augusto Azael, Tadatsugu Matsudaira, Gilles Montagnat-Rentier, János Nagy, and R. James Clark. Customs Matters: Strengthening Customs Administration in a Changing World. Washington, DC: International Monetary Fund. URL: https://www.elibrary.imf.org/view/book/9798400200120/9798400200120.xml?code= imf.org
30. Положення про енергетичну митницю: наказ ДМСУ від 29.10.2020 №489 URL: https://customs.gov.ua/documents/pro-zatverdzhennia-polozhen-pro-teritorialni-organi-derzhmitsluzhbi-237
31. Про затвердження Переліку товарів, митне оформлення яких здійснюється Енергетичною митницею Державної митної служби України: наказ Міністерства фінансів України від 20.04.2015 №448 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-15#Text
32. Малі модульні реактори: Україна і США розпочинають дворічний проект з виготовлення чистої енергії. Новини. Офіційний сайт КМУ «Урядовий портал». URL: https://www.kmu.gov.ua/news/malimodulni-reaktori-ukrayina-i-ssha-rozpochinayut-dvorichnij-proekt-z-vigotovlennya-chistoyi-energiyi
33. Trade map. Trade statistics for international business development. URL: https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c2716%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1
34. Смишляєв С. Україна припиняє експорт електроенергії через удари РФ. 2022. URL: https://www.dw.com/uk/ukraina-pripinae-eksport-elektroenergii-cerez-udari-rf-po-energoobektam/a-63398220
35. Слупський Б. В. Форми та методи державного управління електроенергетичною галуззю / Б. В. Слупський, А. В. Малюська. : http://www.academy.gov.ua/ej/ej15/.
36. Артеменко Л. Організаційно-економічні механізми розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств: монографія / Л. П. Артеменко, І. С. Луценко, С. О. Пермінова, М. А. Пічугіна, М. О. Чупріна; за ред. О. А. Гавриша. – К : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2019. 320 с.

ДОДАТКИ

Додаток А.1

Джерело [4]

Рис.А.1. Результати діяльності ДМСУ за напрямом митно-тарифного регулювання у 2022 році